

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 9

Sept

1948.

Pris 65 öre

Skörd av parfymblommor — se artikeln
"Parfymens Huvudstad"

Rederiaktiebolaget

IRIS
STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 "
S/S "Polaris"	3775 "
S/S "Jupiter"	3200 "
S/S "Orion"	3000 "
S/S "Atair"	2990 "

Tala med

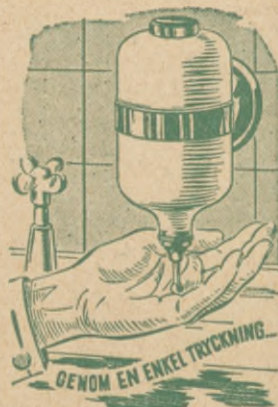
SKANDINAVISKA
BANKEN

**Vid
tvättstället**
naturligtvis

SIEVERT
SPARTVÅL AUTOMAT

för flytande (kupongfri) tvål är betydligt mera ekonomisk och hygienisk i användning än en tvålbit. Genom en enkel tryckning tillføres handen automatiskt en lagom, bestämd kvantitet tvålvätska. Säljes i varuhus samt i järn- och färgaffärer.

A.-B. Max Sievert

LÖDLAMPFABRIKEN

Sundbyberg, tel. Sthlm 28 25 30
Filial i Göteborg: tel. 13 15 20

AKTIEBOLAGET
ÅTVIDABERGS
INDUSTRIER

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

SEPTEMBER 1948

Utkommer en
gång i månaden
11:e årgången

Ansvarig utgivare:
EINAR HILLER

Redaktör:
SIXTEN HAMMARBERG

Kocksgatan 15, Stockholm

Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Prenumerationspris: Helår 7:—, halvår 4:—

Ägare:

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Tbc-familj på granntomten

Det har vid några tillfällen blåst upp storm omkring småstugebebyggelsen ute i Älvsjö, ett villasamhälle strax intill Stockholm. Upptakten härtill skall vi försöka skildra i korthet. I Stockholm, liksom på åtskilliga andra ställen, har man stora bostadsproblem att brottas med. Detta gäller inte minst för de lungsjuka, som ha alldeles speciella svårigheter att få en god och ändamålsenlig bostad i dessa tider. Stockholms stad har sökt lösa upp de tuberkulosas bostadssituation genom en form av bostadsbebyggelse, s.k. småstugor i stadens omgivningar. Denna form av bostadsbyggande syftar till att i den normala bebyggelsen ge lungsjuka familjer möjlighet till ett gott och hygieniskt bostadsutrymme i mera ljus och luftig miljö. Planeringen av denna byggnadsverksamhet har skett i samråd mellan vederbörande kommunala organ och centraldispensären i Stockholm. Detta bostadsbyggande har nu fortgått några år. Initiativet har också livligt uppskattats av de lungsjuka själva, och många f. d. sanatoriepatienter ha vid samtal med oss uttryckt önskemål om att på någorlunda drägliga villkor kunna skaffa sig en småstuga med hänsyn till amorteringar, lånevillkor o. s. v., i den mån resurser och byggnadstillstånd tillåter.

Men grannskapet kan vålla bekymmer — det är ju en gammal historia — och så har även skett här. Det är ju inte alldeles likgiltigt vem man fått till granne, och gäller det en familj, som fått sin bostadsfråga ordnad på medicinsk indikation — en tuberkulosfamilj — kan det uppstå vissa komplikationer. Vid ett par tillfällen har det blivit oroligt ute i Älvsjö. En del andra

småstugeägare, som fått kännedom om "grannens förflutna" har igångsatt små protestaktioner vilka även avspeglats i pressen.

För cirka ett år sedan blossade en dylik protestaktion upp och ett möte anordnades med representanter för olika intresseparter och den medicinska sakkunskapen. Efter att ha tagit del av informationer av bl. a. vederbörande läkare från centraldispensären om åtgärder för smittoskydd, smittovägar och förebyggande tuberkulovård m. m., blev det lugnt i denna del av bebyggelsen. Denna gång har tydligen liknande problem uppstått inom ett annat område av småstugebebyggelsen i Älvsjö. Det hela började med att en skrivelse, undertecknad av ett 15-tal villaägare, skickades till vederbörande borgarråd i Stockholm, och i denna skrivelse uttryckte dessa sin oro över att få tbc-familjer till grannar med de ev. konsekvenser ett sådant grannskap kan medföra. Detta resulterade i att ett sammanträde så småningom kom till stånd. Strax före sammanträdet sökte flera huvudstadstidningar kontakt med oss och en hel del synpunkter såväl från oss som andra berörda intresseparter skymtade i pressen. Man måste dock framhålla, att tidningarna behandlade denna fråga på ett sympatiskt sätt, och att man inte kan tala om något sensationsskriveri, oaktat att ämnet kan vara lockande för dylika utsvävningar i journalistik. Doktor Anders Dalén vid Stockholms stads centraldispensär framhöll vid samtal med en tidning, att man i viss mån kan förstå villaägarnas ängslan att bli smittade men att bostadsbyg-

gandet sker med den medicinska sakkunskapens goda vilja och kontroll. De familjer, som flyttat ut till det aktuella villaområdet är f. d. sanatoriepatienter, som äro vana att sköta sig och skolade ifråga om sjukdomens karaktär och smittsamhet. Smittriskan är under sådana förhållanden mindre än då det gäller personer som inte känner till att de ha sjukdomen — alltså de ouppäckta fallen. Erfarenheterna vid tidigare gjorda försök att placera tbc-familjer i sådana villor äro enbart goda. Några sjukdomsfall i omgivningen ha hittills inte inträffat till följd härav slutade doktor Dalén. Stockholms stad ger även gratis skärmbildsundersökning och calmettevaccinering åt dem som så önska. Detta var något om förspelet till den omtalade skrivelsen till Stockholms stad. Sedan anordnades ett informationsmöte ute i Älvsjö. Vid mötet framhöll doktor Dalén ungefär samma synpunkter vi tidigare återgivit ur pressen samt betonade, att calmettevaccineringen är ett nästan osvikligt skydd mot smitta och att smittriskan, i jämförelse med bebyggelsen i en storstad, är mycket mindre inom småstugebebyggelsen. Villaägarna i sin tur opponerade sig särskilt mot att de inte blivit i vederbörlig ordning informerade om att lungsjuka skulle bosätta sig inom de aktuella kvarteren. Vid sammanträdet, som betecknats som "stormigt", lär även ha ifrågasatts om man inte borde koncentrera tbc-familjerna till ett särskilt område, och inte sprida ut deras bostäder i hela bebyggelsen.

För vår del ge vi oss inte in på frågan, huruvida villaägarna blivit underrättade "i laga tid" om den hotande invasionen av f. d. sanatoriepatienter. Det är närmast en fråga som myndigheterna i Stockholm få svara för. Men det är en del andra frågor vi vilja taga upp här. Först och främst: Är det inte ganska underligt, att när Stockholms stad i samarbete med medicinsk sakkunskap söker bereda tuberkulösa familjer bostäder under hygieniska och mera betryggande förhållanden än vad annars skulle vara fallet — då möter man detta med protestaktioner! Även den som inte har erfarit vad det betyder — inte minst i ekonomiskt avseende — att drabbas av tuberkulos, måste väl förstå att även dessa människor behöver en bostad. Någonstans måste de bo. Men så kommer vi till grannskapet — att bli granne till en tbc-familj — och då är vi kanske inne på den ömmaste punkten. Nu är det väl så, att vissa människor, hur mycket man än talar om effektiva smittskydd, calmettevaccinering, fortlöpande medicinsk kontroll, personlig hygien o. s. v., så är man misstänksam i alla fall. Man menar kanske, att hur stora framsteg man än gör på det medicinska området så kan inga skydd eller läkare lämna fullgoda garantier — ty det är i alla fall till sist den enskilde individens sätt att sköta sig och umgänget med sina medmänniskor som är det avgörande.

de. Det ligger kanske nära till hands för oss att förstora värdet av den medicinska sakkunskapens landvinningar och förminska riskerna för smittospridning. Därom må andra än vi döma. Men man har rätt att fordra en personlig aktning även för lungsjuka personer, såtillvida att man inte *generellt* betraktar dessa människor som farliga. Om det nu ev. finns någon lungsjuk, som inte håller måttet ifråga om det personliga ansvar sjukdomen lagt på honom, när det gäller umgänget med andra människor — vilket dock inte framgått av de redogörelser vi fått från Älvsjö — får man inte betrakta *alla* som sådana. Ett sådant betraktelsesätt måste ha gjort sig gällande i Älvsjö, då man protesterat — inte mot tbc-familjerna och deras uppförande — utan mot de tomter på vilka dessa familjer skola bosätta sig! Det finns nämligen reserverade platser för dessa familjer, då Stockholms stad av olika anledningar fått byggnadstillstånd beviljat senare än andra som bygger på villaområdet.

Om man sedan tillämpar de gamla visdomsorden, att tvivel är begynnelse till kunskap, så att man skaffar sig medicinsk allmänbildning, är säkert mycket vunnet för grannsämjan. Det är säkerligen nyttigt med de informationsmöten man ordnat i Älvsjö. På detta sätt kan man ventilera sina synpunkter öppet och frimodigt och rätta till de vaneföreställningar man ev. hyst om de lungsjuka och tbc-problemen. Villaägarna ute i Älvsjö äro säkerligen inte mera vidskepliga, när det gäller tuberkulosfrågor, än folk i allmänhet. Det är väl bara den skillnaden, att Stockholms stad hunnit något före andra landsdelar ifråga om bostadsåtgärder för tuberkulösa. En öppen diskussion är ett mera demokratiskt och hygieniskt sätt att behandla dessa frågor än allt tassel och tassel i skymundan och misstankar, som lätt spirar upp omkring de tuberkulösa. Protestaktionerna ute i Älvsjö få inte ses enbart som en lokal historia. Liknande problem kan uppstå på andra platser i landet, där man nu dryftar planer och åtgärder för att komma tillrätta med de lungsjukas bostadsproblem. Hur skulle det vara om exempelvis Radiotjänst tog upp dessa frågor. Låt oss föreslå en programpunkt med rubriken "Tbc-familj på granntomten" med deltagande av medicinsk sakkunskap, villaägare *med* och *utan* tbc i familjen samt andra berörda intressegrupper. Det är nog likadant med bacillskräck och smitträdsla som med gamla spöken i obodda hus och på skumma vindar. Tar man bara fram dem i strålkastarbelysning bli de strax mindre farliga och hotande. Vi sänder uppslaget vidare till Radiotjänst som ett komplement till tidigare program om de lungsjuka i syfte att skapa grund för en medicinsk allmänbildning i folkmedvetandet.

Genom mina sociala

"Litet bo jag sätta vill
gård med trädgårdstäppa till
liten åker till att grava
vill jag uppå landet hava."

Så sjöngo vi i vår barndoms folkskola. Och vi drömde om den där egna stugan med trädgårdstäppa. Allting skulle bli pyntat och fint som det ofta är i skolböcker och skolsånger. Men sedan kom det verkliga livet. Det blev långbyxor och målbrottsröst . . . då lät de spröda tonerna inte så vackert längre. Sedan kom arbetslöshetskrisen, och då var det heller inte så skojigt med långbyxorna längre. Den där vackra drömmen om en egen gård med en egen täppa fanns kanske gömd någonstans längst inne för närmare till hands liggande realiteter. Och den glada skol-sångarflocken hade skingrats åt alla möjliga håll.

Ute i Älvsjö tycks man ha protesterat — främst mot de tomter på vilka tbc-familjerna komma att bosätta sig. — Familjerna ha man i stor utsträckning ännu inte sett till där ute, då inflyttningen inte kan ske förrän senare. Här kan ett citat ur Skriften vara lämpligt: "Förbannad varde marken för din skull . . ."

Ibland sitter vi och funderar över *var* hela sångarflocken blivit av. Vad den och den tog vägen. Hur många, som verkliga hunnit skaffa sig den där stugan med trädgårdstäppa . . . Det har i alla fall rättat till sig för de flesta, finner vi, sedan den lilla gallupundersökningen är gjord. De flesta ha både barn och "blomma", som det heter, och ha även eget tak över huvudet. Men den lille Lundström, som drabbades av tuberkulos — hur gick det för honom? Han var ju också med och sjöngo om "litet bo jag sätta vill", fast vi visste ju inte då, att han skulle bli sjuk, och något fel på sångrösten och sångarglädjen var det inte hos Lundström.

Men en dag dök Lundström upp i vår närhet och deklarerade glädjestrålände, att nu var det klart med *hans* stuga, trots sjukdomen och alla motigheter. — "Vi ha flyttat in i vår småstuga, ungarna är calmettevaccinerade och både jag och gumman mår bra. Doktorn har kontrollerat oss, och jag får börja jobba så smått. Vi ska nog klara oss i vår stuga. Jag tänker visa dom både på "byrån" och alla andra att vi ska göra rätt för oss och hålla hälsan och humöret oppe." Och Lundström ser så där glad och beslutsam ut, precis som på den tiden han gick i skolan och sjöngo tillsammans med oss andra . . .

Vi tänker på Lundström och bläddrar igenom pressklippen, klippen om "stormen" och protesterna omkring villaägarna och tuberkulosfamiljerna ute i Älvsjö. Vi sorterar upp de olika uttalanden som gjorts. Naturligtvis ta vi ett citat som är till Lundströms fördel först:

Doktor Anders Dalén betonade att smittorisken i förekommande fall är betydligt mindre i dessa områden än exempelvis i en storstad.

De familjer som flyttat hit ut är patienter, som står under uppsikt, som kommit från sanatorier, är vana att sköta sig och skolade ifråga om sjukdomens karaktär och smittsamhet. Smittorisken är under sådana förhållanden mindre än då det gäller personer, som kanske inte ens känner till att de har sjukdomen. Vi har också enbart goda erfarenheter vid tidigare gjorda liknande försök att placera tbc-familjer i villor — några sjukdomsfall i omgivningen till följd därav har inte inträffat, slutar dr

Smittorädselan kan ta sig groteska uttryck. I en stor stad måste de flesta åka spårvagn. Men om konduktören skall garantera för säkerheten på det sätt som denna dam tycks avse — "finns det lungsjuka i vagnen?" — blir nog trafikfrågan i Stockholm åtskilligt besvärligare än nu.

Arbetsvården visar goda resultat

Intressanta uppgifter från Arbetsmarknadsstyrelsen — lungsjuka visar stabilitet på arbetsplatserna — viktigt med prövning av arbetsförmågan vid arbetsinstitut

20.000 partiellt arbetsföra i arbete — vilka annars skulle uppbära en förtidspension på i genomsnitt 1.500 kr. per individ — betyder en årlig inbesparing för samhället med cirka 30 miljoner kr. per år. Dessa siffror, hämtade ur en statlig utredning om de partiellt arbetsföra — kan ge upphov till åtskilliga funderingar. I tidskriften "Från Departement och Nämnder" ger byråinspektör Roland Ericsson en belysande översikt om arbetsplacering och arbetsvård. Resultaten visar att arbetsvården är lönsam och att samhället kan vinna arbetskraft genom utbyggnad av denna verksamhet.

Byråinspektör Ericsson framhåller inledningsvis det intresse arbetsförmedlingen sedan gammalt haft, när det gäller partiellt arbetsföra, men att det av många olika orsaker inte varit lätt att placera sådan arbetskraft. Under tider av riklig tillgång på arbetskraft har efterfrågan kunnat fyllas med väl kvalificerade sökande, och frågan om sysselsättning för partiellt arbetsföra har kommit i skymundan. Arbetsförmedlingen hade under de första decennierna av sin verksamhet knappa resurser ifråga om personal och lokaler. Trots olika svårigheter gjordes dock på många håll i landet goda insatser inom ramen för det ordinarie förmedlingsarbetet.

Nu finns det en arbetsvårdsexpedition i varje län.

När arbetsförmedlingen år 1940 provisoriskt förstärktes skapades gynnsammare ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att kunna tillvarata partiell arbetskraft. En fältorganisation med speciell uppgift att syssla med partiellt arbetsföra tillkom. Man började i Malmö, Stockholm och Göteborg, och det visade sig snart att behovet av särskilda tjänstemän för partiellt arbetsföra var stort i hela landet. Så småningom inrättades s. k. arbetsvårdsexpeditioner vid de olika länsarbetsnämnderna med uppgift att vidtaga åtgärder i syfte att bereda sysselsättning för partiellt arbetsföra. Bristen på arbetskraft, socialpolitikens utveckling m. m., har i viss mån gynnat detta arbete.

Dalén, och tror att även de villaägare, som nu opponerat sig kommer att förstå situationen, när de väl fått tillräckliga informationer om hur det ligger till."

Och så överlämna vi ordet till den andra parten i detta sammanhang, kallad anti-Lundström-partiet, som bl. a. framhåller:

"Verkligt godtycke, säger småstugebyggarna i kvarteret Vapenrocken vid Långbroområdet och därmed avser man stadsfullmäktiges beslut att först sedan en del av den ordinarie bebyggelsen färdigställts varsla om inflyttning av tbc-sjuka familjer inom kvarteret. — Om vi vetat av detta, skulle vi aldrig flyttat hit, säger man."

Och när vi tillsammans med tecknaren gjort upp förslag till de elaka bilder, som införts under denna spalt, funderar vi fortfarande på Lundström. Nog tro vi att han med vetskap om sin f. d. tbc kommer att göra sitt bästa för att skydda både sin familj och andra för den sjukdom, som vållat honom själv så många bekymmer. Men mitt i all bitterheten kommer vi ihåg en annan liten strof vi fick lära oss i skolan:

"Var kärleksfull och vänligt mot dina (grannar!) syskon små, om de ej äro snälla, var snäll mot dem ändå . . .

Ting.

Byråinspektör Roland Ericsson.

Arbetsvårdsexpeditioner i anslutning till länsarbetsnämnderna finns numera i varje län.

Vilka resultat ha uppnåtts?

Antalet tillsatta platser uppgår till 29.151 under perioden 1944—1947 enligt nedanstående tabell. Siffrorna för år 1944 avse endast arbetsvårdsexpeditioner i Stockholm, Göteborg och Malmö.

År	Arbetssökande		Tillsatta platser	
	Hela antalet	Därav kvinnor	Hela antalet	Därav kvinnor
1944	4.610	1.222	4.350	1.191
1945	6.151	1.529	5.961	1.277
1946	10.588	2.520	9.104	1.883
1947	12.628	2.774	9.736	2.047
	33.977	8.045	29.151	6.398

En särskild tabell visar utplaceringen av olika grupper av partiellt arbetsföra. Vi visar här ett utdrag ur denna tabell för gruppen lungsjuka placerade genom arbetsförmedlingen (arbetsvårdsexpeditioner). Antalet arbetssökande lungsjuka utgjorde under tidsperioden 1944—1947 4.161 personer. Antalet tillsatta platser utgör 2.910.

År	Arbets-	Tillsatta
	sökande	platser
	Lungsjuka	
1944	348	229
1945	569	421
1946	1.428	1.071
1947	1.816	1.189
	4.161	2.910

Svårt att beräkna antalet partiellt arbetsföra.

Allt eftersom organisationen utbyggs har tillströmningen av arbetssökande ökat. I samband därmed har frågan om storleken av den arbetskraftsreserv som de partiellt arbetsföra utgöra varit föremål för diskussion.

I sitt första betänkande gjorde t. ex. kommittén för partiellt arbetsföra vissa försök att beräkna antalet arbetshindrade i vårt land. Kommittén kom därvid till den uppfattningen, att antalet personer lidande av sådan sjukdom eller behäftade med sådan defekt, som föranleder eller kan föranleda arbetshinder, snarare ligger över än under en halv miljon. Kommittén framhåller dock, att denna siffra icke betecknar det faktiska antalet partiellt arbetsföra. I fråga om personer med komplicerat lyte har nämligen i många fall en dubbelregistrering skett. Vidare är arbetshindret för många personer av så ringa betydelse eller kompenseras på sådant sätt av andra egenskaper eller färdigheter, att någon svårighet för vederbörande att erhålla utkomst ej föreligger, varför de ur arbetsvårdssynpunkt ej behöva tagas med i beräkningen. Andra åter besitta så ringa arbetsförmåga, att de närmast kunna betraktas som arbetsoförmögna. Att utan en omfattande och ingående inventering kunna uppskatta antalet partiellt arbetsföra, som voro eller väntades bli i behov av arbetsvård, ansåg kommittén omöjligt.

För att få en uppfattning om åtminstone de för dagen aktuella arbetsvårdsfallen lät arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med Kommittén för partiellt arbetsföra verkställa en s. k. intensivundersökning av antalet partiellt arbetsföra inom en, undantagsvis två kommuner i varje län. Urvalet av inventeringskommuner gjordes på så sätt att en sammanställning av undersökningsmaterialet skulle ge en god bild av landet i dess helhet med avseende på näringsliv, befolkningsfördelning och sociala förhållanden. Utredningen omfattade män och kvinnor i åldern 15—67 år, som på grund av något arbetshinder saknade arbete eller innehade arbete men till följd av fysisk eller psykisk ohälsa eller på grund av andra omständigheter icke kunna ernå full försörjning. Även sådana som innehade ett arbete genom vilka de erhöilo försörjning medtogs i sådana fall, där de voro olämpligt placerade med hänsyn till arbetshindrets art.

62.000 personer i aktuellt behov av arbetsvård.

Undersökningen blottar många intressanta fakta och belyser förhållanden, som voro aktuella omkring årsskiftet 1947—1948. Undersökningsmaterialet tillämpat på landet i dess helhet visar att omkring 62.000 personer äro i behov av arbetsvård i någon form på grund av partiell arbetsförmåga. Siffran torde ligga betydligt högre, men utredningen torde dock ge en relativt god uppfattning om vidden av de partiellt arbetsföras problem i nu rådande arbetsmarknadsläge. Av den terminologi, som användes framgår att olika former av arbetsvård såsom, arbetsträning och arbetsprovning, yrkesfortbildning, omskolning, skyddad sysselsättning, hemarbete, näringshjälp o. s. v. behöver sättas in i de olika fallen. En mycket stor del av såväl undersökningsklientelet som de på arbetsvårdsexpeditionerna anmälda skulle kunna göra en produktiv insats på arbetsmarknaden. Att komma tillräkta med dem som under en längre tid fått sin försörjning genom socialvård är av många orsaker ett mycket besvärligt problem. Arbetsvård insatt på ett tidigt stadium har större utsikter att lyckas än då en längre tid förflutit och många omständigheter hunnit samverka till att förstöra arbetshindret. Arbetsförmedlingen har genom olika åtgärder, besök vid sjukvårdsanstalter, provanställningar på annan ort för sådana som inte kunnat få lämplig sysselsättning i hemorten, omskolning och yrkesutbildning m. m. sökt få en tidig kontakt med klientelet för att utnyttja tiden effektivare och göra de handikappade mera konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden. Vid en efterkontroll har man sökt följa de genom arbetsvårdsexpeditionerna placerade. Härav framgår bl. a. att de fysiskt handikappade visa de bästa placeringsresultaten. Denna efterkontroll, som företogs i decem-

ber 1947 för hela landet, visar synnerligen god stabilitet i anställningsförhållandena för lungsjuka. Inte mindre än 78 % av denna grupp kvarstod i sina anställningar vid årsskiftet. Av intresse är även att konstatera att omkring 58 % av dem som erhöilo socialbidrag i någon form vid anställningstillfället, helt avkopplat dessa vid kontrollstillfället. Denna sista tendens visar att den förebyggande arbetsvårdsverksamheten verkar så att socialbidragen minskar samtidigt som samhället och näringslivet vinner produktiva arbetstimmar.

Bättre resurser åt arbetsvården — arbetsträningsinstitut bland de aktuellaste önskemålen.

De resultat, som uppnåtts hittills äro tydligen goda, men mycket återstår givetvis att göra. De hittills gjorda erfarenheerna ha blottat det stora behov, som föreligger och att större resurser måste ställas till arbetsvårdens förfogande. Detta är förutsättningen för att flera partiellt arbetsföra skola få sysselsättning och bli i stånd att göra flera och värdefulla produktiva insatser.

Bland de aktuellaste önskemålen kan nämnas personalförstärkning vid arbetsvårdsexpeditionerna, utbyggd kuratorsverksamhet vid sjukhusen — samt sist och inte minst — ett tillräckligt antal arbetsträningsinstitut.

Erfarenheten har visat, att arbetsvårdsexpeditionerna för att effektivt kunna bedriva sin verksamhet måste ha tillgång till arbetsträningsinstitut, där vissa sökande dels kunna prövas med hänsyn till yrkesförutsättningar, arbetsförmåga och arbetsvilja, dels kunna erhålla psykisk och fysisk träning för kommande arbetsuppgifter. Det är också arbetsvårdsorganen angeläget att personer, som på grund av en eller annan orsak ej kunna placeras i öppna marknaden, beredas möjlighet att åtminstone delvis bidra till sin försörjning genom sysselsättning i "skyddad miljö". Tidigare har dylik verksamhet endast bedrivits i Stockholm, men för att även på andra orter söka få till stånd arbetsträningsinstitut och "skyddade verkstäder" har arbetsmarknadsstyrelsen sökt intressera olika landsting och kommuner att upprätta dylika organ. För närvarande finnas arbetsträningsinstitut i bl. a. Stockholm, Göteborg, Norrköping, Örebro samt Gävle. Även inom ett flertal andra orter planeras dylika institut.

Trots att befintliga arbetsträningsinstitut i allmänhet drivas i kommunal regi stå vårdplatserna å instituten till arbetsvårdsexpeditionernas förfogande. Arbetsvårdsassistenterna remittera således i samråd med läkare dit sådana sökande som äro i behov av arbetsträning och ha även till uppgift att efter avslutad provning och träning bereda vederbörande anställning i öppna marknaden, när så är lämpligt och möjligt. På grund av arbetsträningsinstitutens stora värde för arbetsvården utredes för närvarande inom arbetsmarknadsstyrelsen behovet av och förutsättningarna för statsmakternas stöd åt ifrågakvarande verksamhet.

*

Den översikt, som Arbetsmarknadsstyrelsen visat, ger klart besked om att samhället på ett förnuftigare sätt än hittills måste tillvarata de produktiva resurser, som kan utvinnas genom de partiellt arbetsföra. Inom det praktiska socialvårdsarbetet har man säkerligen stora bekymmer med människor, som genom sjukdomar och lyten av olika slag så att säga fastnat i socialregister och understödsliggare. Det är arbetskraft, som försumpas till permanenta understödstagare genom att man inte har möjligheter att finna lämpliga arbetsuppgifter för dem. Den sociala omvårdnaden måste kompletteras med en god och ändamålsenlig arbetsvård till lycka för den enskilde individen och till nytta för samhället och näringslivet. Först genom en förnuftig samordning mellan socialvård och arbetsvård kan vi befästa och utbygga de goda resultat vi uppnått på socialpolitikens område.

*

(För ingående kännedom om berörda problem hänvisas till uppsatsen "Arbetsförmedlingen och de partiellt arbetsföra" av byråinspektör Roland Ericsson: Tidskriften "Från Departement och Nämnder" nr 11/12 1948.)

Yrkesutbildning för lungsjuka i Norge

På Krokeide, c:a 3 mil utanför Bergen, har man startat en försöksverksamhet med yrkesutbildning för lungsjuka vid en särskilt upprättad yrkesskola.

Förbundssekreterare Kaare Isachen i de tuberkulösa egen riksorganisation i Norge presenterar i denna artikel de erfarenheter och principer, som äro vägledande för denna utbildning. Denna skola är ur alla synpunkter ett mycket intressant projekt, och erfarenheterna från Norge ha stort intresse även för oss och den arbetsvård, som planeras för att tillvarata de lungsjukas arbetskraft i vårt land.

Antalet lungsjuka här i landet uppskattas till c:a 25—30.000. Av dessa är det många som ha ett tungt eller olämpligt yrke, innan de blivit sjuka. Om de efter sjukdomen återgå till sitt tidigare yrke, föreligger stor risk för återfall med ny sanatorievistelse som följd. En statistisk undersökning, som De Lungsjukas Hjälporganisation gjorde bland c:a 2.000 sanatoriepatienter under åren 1945—1946, visade att mellan 1/3 och 1/2 av alla undersökta varit återfallskandidater. Orsaken till återfall kan till stor del tillskrivas arbetsförhållandena, även om det är också flera andra faktorer, som bidraga därtill.

I flera andra länder har man börjat med omskolning av de lungsjuka, som uttryckt önskan därom, och man utbildar dem i lämpligare yrken. Man har insett att man inte hade råd att icke utnyttja denna arbetskraft, samtidigt som det är samhällets plikt att sörja för att de lungsjuka icke längre bli så vanlottade. Det är dessa idéer, som De Lungsjukas Hjälporganisation vill ha genomförda även i vårt land.

På Krokeide i Fana, c:a 3 mil utanför Bergen, låg ett gammalt tyskt läger, som Vestlandsavdelningen av THO (Tuberkulöses Hjelpeorganisasjon) lade märke till. Den lyckades att få övertaga detta läger i början av 1946, och så började kampen för att få anläggningen ombyggd, så att denna skulle kunna tjäna sitt

ändamål. Det var många krafter man fick taga, både i bildlig och överförd betydelse, för att kunna presentera anläggningen i fullt färdigt skick och taga emot den första elevkullen. Två stora barackbyggnader äro icke längre baracker utan resp. en internatbyggnad med kök och matsal i första våningen samt en verkstadsbyggnad, där en serie moderna maskiner äro installerade. Enbart anskaffning av så många ypperliga arbetsmaskiner nu under efterkrigstiden har varit ett stort problem. Ej heller var det lätt att anskaffa allt annat som behövdes. Även mitt under återuppbyggnadstiden har man lyckats skapa den nydaning, som yrkesskolan på Krokeide representerar. Förutom de två omnämnda byggnaderna finns det också bostäder för lärare, föreståndare etc. Att planen på det hela taget kunde genomföras beror på teknisk och ekonomisk hjälp från staten genom yrkesutbildningsrådet samt bidrag från andra frivilliga hälsovårdsorganisationer, en rad andra institutioner, kommuner och län.

Skolans högtidliga invigning ägde rum den 10 november 1946 i närvaro av en mängd inbjudna myndigheter. Oaktat att hela anläggningen ännu ej blivit helt färdig kunde dock skolan bli klar för att taga emot den första elevkullen. Det överväldigande antalet sökande var ett tydligt bevis för behovet. Att plocka ut de lyckliga bland så många sökande var ingen lätt uppgift, men upptagningskommittén gjorde sitt bästa. Att få eleverna psykotekniskt undersökta på förhand — strandade på grund av "tekniska" vanskligheter. Nedanstående utdrag ur skolplanen ger en bild av den linje, som skolan arbetar efter, samt den teoretiska och praktiska underbyggnad, som eleverna ha fått, när de gå ut i arbetslivet igen.

Planen för Tuberkulöses Hjelpeorganisasjons Yrkesskole Krokeide vid Bergen.

1. Skolans art.

Skolan är en förskola för utbildning av nybörjare i hantverk och industri. Den skall ge tuberkulös ungdom så mycken kunskap om verktyg, materialsorter och arbetsmetoder samt så

De tuberkulösa Hjelpeorganisasjons yrkesskola på Krokeide i närheten av Bergen.

De arbeten, som utföras vid skolan, representerar en högt uppdriven konstkicklighet. Bilden är hämtad från en utställning i Bergen 1948.

stor praktisk färdighet i det enskilda yrket att de erhålla bästa möjliga förutsättning att som lärlingar fortsätta sin yrkesutbildning och/eller gå in som hjälparbetare vid verkstäder eller andra affärsföretag.

2. Fackområden.

- A. Radio och elektroteknik.
- B. Träskärning.
- C. Träsvarvning.
- D. Lättare snickeriarbeten.
- E. Dekoration och ornamentik.

3. A. Avdelningen för radio och elektroteknik.

Teori. Kursen följer Statens Teknologiska Institutets undervisning i elektro- och radioteknik. Man begagnar kursens läroböcker och man undervisar parallellt med institutet per korrespondens. Meningen är att föra eleven så långt att han, om han vill, kan avlägga examen vid institutet.

Praktik. Eleven lär sig bygga en lågfrekvensförstärkare. Bygga en mottagare (folkmottagare). Sätta sig in i en supers verkningssätt. Reparera radioapparater.

B. Avdelningen för träsnideri.

Teori. Frihandsteckning, konstruktion och projektionsteckning, specialteckning, materiallära och stillära.

Praktik. Efter avslutning av en enkel modellserie får eleven successivt allt svårare uppgifter. Sedan han lärt sig skära enkla mönster och motiv, går han över till arbete med rikare och mera sammansatta bladornament. Efter förmåga övergår han till figurmotiv i relief samt fria figurer. All dekoration i samband med hushållsartiklar och prydnadsaker.

C. Avdelning för träsvarvning.

Teori. Som för avd. B.

Praktik. Efter avslutning av en enkel modellserie får eleven successivt allt svårare uppgifter. Han får lära sig att svarva

prydnadsföremål av olika slag och bli förtrogen med svarvnings-teknik erforderlig för möbeltillverkning. Eleven får också utbildning i färglära, betsning, boning och polering.

D. Avdelning för lättare snickeriarbeten.

Teori. Som för avd. B.

Praktik. Eleven genomgår först en serie modeller, varvid han får insikter i olika sammansättningar, som begagnas i facket. Därefter får han framställa enklare föremål av olika slag och när han besitter större insikter och färdighet övergår han till svårare uppgifter. Eleven får också utbildning i färglära, betsning, boning och polering.

E. Avdelningen för dekoration och ornamentik.

Teori. Färglära, stillära, konstruktions- o. projekteringsritning.

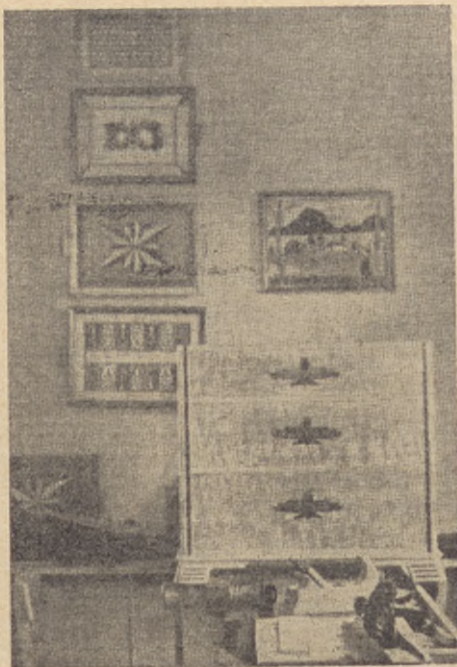
Praktik. I fortsättningen omfattar kursens mycken frihandsteckning samt penselföring i akvarell. Därefter börjar eleven arbeta i olja. Han får lära sig dekorera med betsapparat. Stor vikt lägges på att eleven lär sig att själv komponera sina olika arbeten.

4.

Samtliga kurser vara i 10 månader. Undervisningen i praktisk färdighet sker så långt det går under förhållanden, som likna dem som förekomma vid praktiskt arbete. Så långt god skolning och pedagogiska synpunkter tillåta det, bör arbetet vara nyttigt och säljbart.

5.

Skolan håller eleverna med material till den praktiska undervisningen. Eleverna hålla sig själva med arbetskläder. De kunna även förpliktas att hålla sig själva med tvål, handdukar samt det nödvändiga materialet för den teoretiska undervisningen. Eleverna få hålla sig själva med ritbestick. De föremål, som utföras i skolans verkstäder, äro skolans egendom. Skolstyrelsen kan ge

Diverse elevarbeten, utförda vid skolan.

eleverna tillåtelse att köpa sina egna arbeten till materialkostnadspriset. Eleverna äro förpliktade att under skoltiden arbeta en viss tid upptill 2 veckor för skolan (renhållnings-, upppassnings- och reparationsarbeten etc.).

6.

För att vinna inträde som elev måste man:

1. ha fyllt 15 år och vara utskrivna ur folkskolan,
2. vara rekonvalescent eller ha nedsatt arbetsförmåga på grund av tuberkulos i en eller annan form,
3. underkasta sig de prov, som skolledningen event. kommer att föreskriva.
4. bifoga ett läkarintyg av senaste datum.
5. Som elev i radiokursen blir man antagen först efter att ha genomgått en kurs i matematik, som motsvarar realskolans fordringar.

7.

Den första månaden efter inträdet anses som provotid. Under denna tid lägges särskilt märke till elevens anlag för yrket, hans punktlighet, ordning och flit. Elever, som visa sig vara olämpliga för ifrågavarande yrke, kunna efter provtiden åläggas att sluta eller prövas i ett annat yrke.

En elev får icke utebli från undervisningen med mindre än att han har skolans tillåtelse därtill eller är hindrad av sjukdom eller annat laga förfall.

45 elever kunde den 15 augusti 1947 avsluta den första kursen i yrkesskolans historia. Varje ny institution har sina svårigheter att kämpa emot. När det gäller den första provkullen vid Yrkeskolan på Krokeide, var kanske icke allt lagt till rätta som det skulle ha varit. Skolledningen har dock visat viljan att på bästa sätt lösa uppgifterna, men det har likväl varit olika omständigheter, såsom mycket ansträngd ekonomi m.m., som ställt sig hindrande i vägen härför.

Lärarkrafterna ha varit de bästa på området, vilket icke minst bevisas av kvalitén av de elevarbeten, som utförts i skolan. Det är nästan otroligt, att eleverna, ofta med starkt begränsade förkunskaper, ha kunnat nå så långt på så kort tid. Men här gäller kravet att leverera kvalitetsprodukter, så att eleverna skola vara minst lika duktiga som andra arbetare i resp. fack.

En elev i full verksamhet på radioavdelningen.

Man har ännu icke någon fullständig översikt över hur det har gått för eleverna efter avslutad utbildning vid skolan. En stor del av dem, som ha besvarat ett frågeformulär, ha fått arbete, delvis mycket väl avlönat arbete i det fack, i vilket de fått sin utbildning. Andra däremot ha stött på svårigheter såsom sjukdom eller ej kunnat få arbete på grund av smittofruktan o. dyl. Så snart svar ingått från hela kullen, blir det mera material för att kunna bättre bedöma förhållandena. Med hänsyn till det relativt mycket begränsade antalet elever i varje klass komma speciella, ogynnsamma omständigheter för den enskilde att väga tungt i vågskålen.

Den 1 oktober 1947 började det andra skolåret. Tidigare hade skolan bara haft elever från Vestlandet och de tre nordligaste fylken. Nu har skolan öppnats för sökande från hela landet. På grund av reducerade anslag från myndigheterna fick man omändra kurs E i dekoration och ornamentik så att den numera ingår i de fyra andra fackämnen som förekomma. Naturligtvis är det förknippat med vissa svårigheter vid yrkesval för dem som vilja genomgå skolan, när detta är så starkt begränsat. När det gäller omskolning till nytt yrke, är det mer än eljest viktigt att göra riktigt val av yrke.

Livet vid skolan erbjuder icke blott arbete. Under sin fritid ha eleverna möjlighet att idka ett härligt friluftsliv inom ramen av det tillåtna för tidigare lungsjuka. Elevföreningen anordnar sammanträden med föredrag, diskussioner och underhållning. Liksom på sanatorier och konvalescenthemmen svetsas de samman i gott kamratskap men detta sker med betydligt ljusare framtidsutsikter.

För att en dylik specialskola skall kunna fylla sin uppgift måste skolledningen noga övervaka varierande efterfrågan på arbetskraft inom olika yrken. Eljest riskerar man att utbilda folk till ett arbete, som man inte kan få. Genom kontakt med resp. driftledning och/eller ortens arbetsförmedling, måste skolan naturligtvis söka en mildring av arbetet för sina tidigare elever. På så sätt blir det kanske möjligt att eliminera svårigheterna vid anställning på grund av oberättigad fruktan för smittorisk. Detta spöke syns dessvärre vara oerhört seglivat.

Även om yrkesskolan på Krokeide kan ytterligare utbyggas, är det klart att en skola är helt otillräcklig för att man skall kunna erbjuda alla lungsjuka, som önska det, ändamålsenlig yrkesutbildning. Det är mycket som tyder på att omskolning av tidigare lungsjuka bör ske under sträng läkarkontroll som det sker nu på Krokeide. Därför vore det inte nog att låta tidigare lungsjuka utbildas vid våra vanliga yrkesskolor. Icke minst för att få spridning inom fackkretsen vore det önskvärt att ha flera utbildningsanstalter för tidigare lungsjuka. Det är vårt hopp att detta kan förverkligas inom överskådlig framtid oaktat materialbrist och ansträngda budgeter. Samhället har inte råd att icke utnyttja den arbetskraft, som de tidigare lungsjuka, riktigt skolade, representera.

Med viljan som premiärminister

Av BERT MILLER

André Marie, Frankrikes nye premiärminister, är ett exempel på vart vilja, energi, okuvligt mod kan leda. Trots lungsjukdom och svåra påfrestningar som tyskarnas fånge i skräcklägret Buchenwald har han arbetat sig upp till positionen som Frankrikes regeringschef i en svår och problemfylld tid.

DETTA ÄR HISTORIEN om en energisk, kunnig, målmedveten man, som blev sin egen lyckas smed. Han är inte ensam. långt därifrån. Men han är ett typiskt och utmärkt gott exempel på vart beslutsamhet och mod kan föra. Han visar, att sjukdom och andra hinder inte är något oövervinnligt handicap.

Hans sjukdom var densamma som så många fått och får pröva på: TBC. Men denna prövning blev för honom liksom för många tappra kvinnor och män bara en signal till att med okuvlig vilja, sammanbiten energi försöka övervinna de svårigheter, som sjukdomen och dess sviter kunde föra i hans väg.

Man kan också säga, att detta är historien om en man, som genom sin egen duglighet lyckades övertyga sin omgivning om, att han hade all önskad arbetskapacitet, all behövlig energi, all seghet, allt kunnande trots den svåra sjukdomen.

Men låt oss börja från början, en decemberdag för 51 år sedan.

DET VAR I DEN LILLA STADEN HONFLEUR, en av Frankrikes många pärlor. Hos den enkla, arbetsamma, fromma familjen Marie var det en märkesdag, ty ett gossebarn hade just sett dagens ljus denna morgon den 3 december 1897.

Han var spinkig, vägde inte så värst mycket men skrek desto mer, och när han så småningom växte upp, visade det sig, att han skulle bli en tämligen klen och svag man, alltför lätt åtkomlig för hotande sjukdomar.

Men han var flitig, han klagade inte, och han visade sig ha ett gott huvud. Han blev en av de bästa eleverna i Honfleurs folkskola, och när han hade gått ut denna, flyttade han till den stora staden Rouen, där han genomgick Corneillelycées, stans bästa men kanske strängaste skola.

Nåja, André Marie var sträng mot sig själv, så att han trivdes bra. Och lärarna tyckte också trivas med honom.

HAN FORTSATTE SINA STUDIER genom att på högskolan börja läsa juridik. Han läste med intresse och iver tidsningsreportage om domstolarnas många orättvisor, och han blev upprörd i sitt innersta, när han fick höra talas om fattigt folks rättslöshet vid processer mot rika, mäktiga men kanske samvetslösa motståndare.

Han ville ställa sig i rättvisans, i det godas, i de behövandes tjänst, och så dröjde det inte många år, innan han på ovanligt kort tid lyckats ta sin juristexamen.

Nästa etapp på vägen blev tjänstgöring som advokat vid Rouens motsvarighet till våra hovrätter.

SÅ KOM KRIGET 1914, och André Marie blev trots sin klenhet och svaga kropps-konstitution inkallad.

Han tvekade inte en sekund att ge fosterlandet av de krafter, som han trots allt kunde åstadkomma, av det mod, som alltid varit utmärkande för honom, och när kriget så småningom tog slut efter åtskilliga faser, efter fyra långa års prövningar och försaker, blev han tilldelad den förnämliga tapperhetsmedaljen *Croix de Guerre*, krigskorset.

Det var en erfaren man, som återvände till det civila livet. Han hade bakom sig både många års framgångsrika studier, en kortare tids inblick i domstolens handläggningar och flera år av krigets helvete.

André Marie, Frankrikes nye premiärminister.

Och denne erfarna man var i själva verket endast en yngling på tjuugoett år! En yngling, som större delen av sitt liv varit klen och svag och sjuklig. Men en yngling, som hade satt höga mål och som inte gav sig, innan han nådde dem!

NÄSTA STEG MOT ÄRANS HÖJDER, ärans och kanske man också kunde säga maktens, fastän André Marie knappast medvetet eftersträfvade makt, togs, då han blev vald till stadsfullmäktigt i Rouen, där hans kunskap, hans allmänintresse, hans klarsynthet och hans förståelse för sociala problem visade sig vara till stor nytta.

Genom hans insatser ifråga om kommunalpolitiken fick man mer och mer ögonen på denne energiske, kunnige man, och år 1928 blev den trettioettårige advokaten invald i franska riksdagen som representant för departementet Rouen. Han hade vid detta laget gått in i det politiska parti, som kallas radikal-socialister och kan sägas inta en mellanställning mellan yttersta vänstern och yttersta högern.

Samma år fick han plats i landstinget, och han utträttat ett oförtröttligt, nyttigt arbete.

Men så kommer kriget än en gång, och patrioten André Marie anmäler sig som frivillig.

HAN BLIR ARTILLERIKAPTEN år 1939, och under åren 1939—1940 utmärker han sig för mod, kunnighet, en okuvlig vilja och seghet. Orden "omöjligt" eller "farligt" tycks inte finnas i hans ordlista.

Han blir också belönad med att än en gång tillerkännas krigskorset, och vid slutet av kriget får han fransmännens förnämsta äresbelöning, den s. k. Hederslegionen.

Men i och med att tyska trupperna invaderade hans fosterland, i och med att det franska försvaret sviktade och landet måste godta ett vapenstillestånd med alla dess förödmjukelser, visste André Marie genast sin plats: Han blev en av de många motståndsmän, som dagligen och stundligen riskerade livet för att med sina små resurser bekämpa Frankrikes fiender.

De jagade honom som villebråd, och en dag var det slut med hans tur. Han blev fångad i det tyska nätet, och han fördes till det illa beräktade koncentrationslägret Buchenwald.

Här såg han som sin uppgift att försöka hålla modet uppe på de många tusen medfångarna, att inge dem förtröstan, att hjälpa

(Forts. å sid. 19.)

Kända och okända från förbundskongressen

Vi presentera här ett tecknarreportage från förbundets kongress den 1—3 juli. En del namn under teckningarna ha kommit bort, men detta är inte tecknarens fel. För den som känner vara "gubbar" närmare kan det vara intressant att gissa vem som är vem.

I detta sammanhang vilja vi även meddela, att vi på grund av brist på utrymme inte kan publicera fortsättningen på de avsnitt av förbundets verksamhetsberättelse som infördes i augustinumret.

PARFYMENS HUVUDSTAD

Vårt svenska näringsliv präglas av tunga industrier, trä, papper, malm och andra tunga produkter. Parfymindustrin måste väl i förhållande härtill kallas en "lätt industri" i begreppets fullaste bemärkelse. Oavsett uppfattning om nyttan och betydelsen av denna parfymtillverkning kan det vara intressant att få en inblick i modern parfymindustri och dess arbetsätt. Status är här i tillfälle att i ord och bild ge några glimtar från "Parfymens Huvudstad": staden Grasse några timmars tågresa från franska Rivieran.

I ett särskilt mittuppslag i detta nummer presenter en del aktuella bilder från "Parfymens Huvudstad" i anslutning till denna artikel.

Grasse ligger amfiteatraliskt helt omgiven av höga berg inte mer än några timmars tågresa från franska Rivieran.

Här arbetar tjugufem tusen människor, gamla och unga, män, kvinnor och barn med att odla och plocka in de skönaste, mest väldoftande blomster, avsedda för parfymindustrin, för världens mest kända parfymfabriker.

Alla de stora parisfirmorna har här sina filialer, som av de doftande blomstren gör essencer, vilka sedan blir till den åtrådda parfymen.

Det är inte något lätt arbete, och det fordras en hel del erfarenhet, för att man skall lyckas. Vad sägs t. ex. om, att en så spröd växt som jasminten lär förlora hela tjugo procent av sin dyrbara vällukt, om man vid plockandet låter blommorna beröras av den uppgående solens strålar; Det låter fantastiskt, men är faktiskt sant.

När jasminterna kommer till essencefabriken, fäster flinka kvinnohänder dem med nålar på en tavla, gjord av bomull. Det ser ungefär ut som när man sätter upp fjärilar med nålar. . . .

Den där tavlan är naturligtvis någonting alldeles speciellt. Den är omgiven av en ram och helt indränkt i djurfett, vanligen fett från ett svin. Det hela blandas med alkohol, och efter tjugofyra timmar tar man bort blommorna och sätter fast nya, friska jasminer på tavlan. Ty då anses väldoftan ha övergått till blandningen. Och varje tjugofjärde timme byter man växter.

Allt vad essencer heter, det kan vara lavendel, som tillverkas i stora, specialbyggda grytor, genom vilka ånga, som inte når hundra graders värme passerar, det kan vara rosor, orkidéer, nejlikor, ja vilka dofter som helst — alltsammans passerar så småningom laboratoriet.

De duktiga kemisterna, som specialicerat sig på parfymtillverkningen, kan med förbundna ögon bara genom att känna på doften avgöra, vilken färg en blomma har — och ungefär var den växt. Det sägs nämligen, att olika växtorter och växtförhållanden ger olika dofter.

Och på laboratoriet tillsättes andra ämnen, som är olika för varje parfymfabrik, men som bl. a. består av sådana oväntade saker som kamfer, peppar, kanel, mysk och ambra.

Parfymens huvudstad är något av det vackraste man kan se. En idyll av färgrika växter och underbara dofter. Och av flitiga glada, anspråkslösa människor, som kan sitt yrke och trivs med det.

En bild av Grasse, där den imponerande vegetationen ömt vårdas av tjugufem tusen blomsterodlare . . .

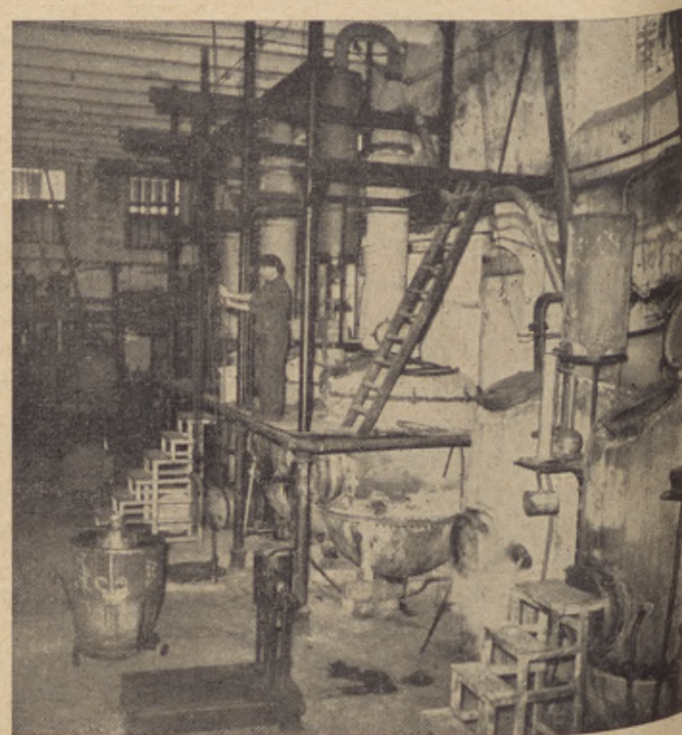
PARFYMENS HUVUDSTAD

Som fjärilsamlaren når fast sina fynd sätter fabriksarbeterskan fast blommorna på de specialkonstruerade bomullstavlorna.

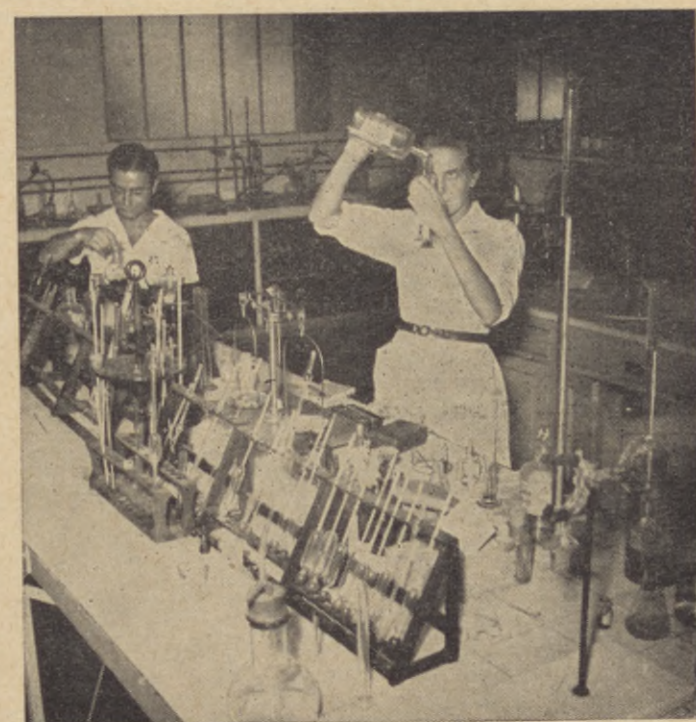
I sådana här stora grytor lastar man in lavendeln för att samla dess vällukt.

En fabrik — ja, men en väldoftande verkstad . . .

I långa rader ligger de här grytorna, som samlar upp lavendelblom. Och till hela världen går sedan parfymen ut med hälsningar från Grasse, parfymens huvudstad.

Men dessförinnan skall laboratoriet ha satt till vissa preparat, som är en hemlighet, som parfymfabrikanten bevarar innerst i sitt kassafack.

ÄLGDREVVET GÅR

Av GUSTAF CARLSSON

Oktobermorgonen var frostig och klar. Det fraslade i gräset för vart steg som togs. Här och där låg avfallet löv och bildade som en matta. Ljung och småslyor daskade och smälde mot stövlskaften. Karlarna gick i gåsmarsch längs genstigen. Ute vid stora landsvägen var mötesplatsen för drevfolket.

Skogvaktare Kolberg var redan i farten. I dagsverksboken prickade han av de budade drevkarlarnas namn allt efter som de anlände. Kolberg hade mycket att tänka på i dag. Som en tupp kråmade han sig och satte näsan i vädret. Jakhornet dinglade och blänkte. Gevär och jaktväska fullkomnade utrustningen. I drevfolkets krets var Kolberg en betydelsefull person. Långt efter i värdighet kom gamle biträdande "skogarn" Bengtsson. Bengtsson bar varken jakthorn eller gevär. I stället fick han gå och slits med en klumpig, svartgrå älghund. Gubben var dock mån om sin ställning även han.

— Va ä dä för'et djur Bengtsson har mä sej? frågde "Oskar ve grinna" med spelad okunnighet.

— Dä sir dur väl dä ä en hunn, snäste Bengtsson som svar. Gubben var lättstött. Allmänt fnissades det bakom hans rygg.

När det är drevdag och manstark samling ska man ha roligt. Nu är man emellertid närmast inställd på drevet. Vad jaktresultat det ska bli? Vilka skyttar som kommer? Skyttarna är fint

folk brukspatron trummat ihop. Somliga har dock inte drevfolket så stor beundran för vad det gäller skjutskicklighet. En professor gömde sig ett tidigare år bortom en stor sten, när han såg en älgdjur komma guppande emot sig. Älgar hade också blivit skadskjutna. Det är då Bengtssons hund ska göra nytta. Men även fina mästerskott har lossats. Männen luftar sina minnen och kontrollerar varandras uppgifter.

Så bär det av för uppställning. Ute på Stora näset går man längs sjöstranden. Karlarna lämnas av en och en med vissa mellanrum. På så vis bildas drevkedjan. När Kolberg slutligen blåser i hornet är det tid att sätta i gång.

Drevet går.

— Po-ho! skallar det. Åhej! Ho-ho!

Ingen får gå tyst. Alla måste bruka sina röstresurser. Rösterna är olika. Mörka basljud blandas med gälla, ungdomliga stämmor. Dessutom klappar klappträna entonigt och ivrigt och allt emellanåt kommer det en flygande himmelston från Kolbergs jakthorn.

— Ho-ho! Åhej — —! svaras det genast från karlarna.

Drevkedjan kammar skogen. Ibland ser manskapet varandra, stundom skymmer träd och dungar. Marschen går i rask takt. Under höga, susande furor, över bergsplatåer och utför stalp.

Det händer också att det ligger ett kärr eller en mosse i vägen. Är det möjligt går drevkarlen rakt fram, men ibland måste han också gå i en tidsödande krok. Bergväggarna kan även vara för branta att forcera. Men framåt ska man. Löv och ris rasslar. Som guldsfärd från ovan singlar de gula höstlöven mot marken. Och oktobersolen lyser. Tröstande ömt smeker hon marken till avsked inför vintervilan. Långe skall det dra om innan strålarna får värme och kraft på nytt.

Allt ibland fladdrar jägarhornets himmelston genom luften. Klappträna klattrar. I långdragna rop ekar människens röster.

— Älg i drevet, signalerar plötsligt en stämma. Älg i drevet — —, telegraferas det vidare utefter kedjan. Ä-ä-ä-älg i drevet — —. Rösterna blir livligare. Klappträna för ett vilt oljud. Vaksamheten tilltar. Ingen får släppa älg igenom kedjan. Efter en stund smäller det framme vid passen. Ljuden av skotten rullar ekande mot skogshöjderna på andra sidan sundet.

— Po-ho! Ho-ho! Omsider tystnar drevkedjan. Drevet är slut. Alla är intresserade av jaktresultatet. Borta i kärnhalsen ligger det också en älgdjur med långa, spretande ben.

När drevfolket samlats blir det åter marsch i en lång slingrande rad till nästa utställningsplats. Drevfolket får gå. Det blir många mil under dagens lopp. Men skyttarna åker bil mellan passen.

Den branta, långa backen vid Kleven ska man uppför. Där pustas det och stänkas åtskilligt. Men Kolberg är liten och pigg.

— Oppför den här backen ska en springe, sär han. Å så ska en äte brö å sjunge mä.

Stort medhåll får han dock inte. Var och en knogar och stönar. Anej, ingen springer uppför Klevorna. Möjligen Kolberg själv. Han är vig som en vessla, gubben.

Och snart är kedjan klar igen. Drevet går på nytt. Klattret stiger bland stammarna. Rösterna ekar. Fram på dagen blir det varmt. Svetten rinner. Men drevet går. Ingen får bli efter. De olika ropen fösar på som piskrapp. Ibland skyntar en hare. Kvickt slänger han emellan ett par drevkarlar. Rådjur kommer stundom guppande. Ibland räddar de sig ur kedjan liksom haren. Någon gång kan man skymta en räv som en eldflamma bland snären. Och allt som oftast porlar jakthornets himmelston ut över åsarna. I allmänhet är inte drevet mer än halvgånget, när skotten knallar borta vid passen. Skotten kommer tätt och är många; tre, fyra, fem — —. När drevfolket kommer fram ligger där två präktiga älgar, en tjur och en ko, i stalpet ner mot skogsgölen.

Stämningen är hög i skyttarnas krets. De båda djuren är fällda av en och samma person. Drevkarlarna måste beskåda de stupade älgarna innan det bär av på nytt. Karl-Johan får åter jobb med urtagning.

Omsider blir det middagsrast vid en vägkant. Drevkarlarna plockar fram sina smörgåspaket och termosflaskor. Vilan är ljuvlig. Och det smakar gott med mat efter allt drivandet i markerna. Käkarna malar och de pratföra har alltid något roligt att komma med. Ett stycke längre bort har skyttarna samlats kring herrgårdsvagnen. Där bjuds mat av en annan kvalitet än den drevfolket förtär. En plunta vandrar också runt bland skyttarnas glas.

Efter en stund blir det diskussion om hur nästa drev skall ställas. Skyttarna räknar med goda pass. Nya framgångar lockar. Ett nytt drev ska tas fram mot Svedstugan.

— Då får du främmet, sär Oskar åt Valle, torparen i Svedstugan. Oskar syftar på skyttarna, men Valle tänker på älgarna.

— Främmet? sär Valle. Nog har ja hatt främmet utå älga i höst. Ni skulle sitt mett rovlann. En stor tjur har gått där hele hösten å trampe å äte. Ja, han ha vänne te där alldeles förskräckligt. Men en da vart ja förgrömmad. Ja geck ner te bruket å lände e bysse å Sundström. Å på kvällen när älgdjuren kom fram la ja ann å sköt. Å kan ni tänk'er, mänsker, tjuren stöp. Mitt i rovlannet stöp han!

De främmande skyttarna spärrar upp ögonen. Torparstackarn är tjuvskytt, tänker de tydligen. Och det står han själv och talar om. Är han inte klok, karlen? Men brukspatron-markägarn småler. Valle känner han. Drevfolket flinar på sitt vis. Alla vet, att Valle skarvar åtskilligt.

— Nå, hur geck dä mä älgdjuren, då? undrar Oskar.

— Hur de geck? Käre mänsker, han stöp, sa ja ju, fortsätter Valle. Å ja vart så rädd så ni kan allri tro. Va skulle ja ta mej te, fattie stackre. Älgen va ju så stor så ja hadde inte fått in'en i bot utan te ta å taket. Å köttet seén — —. Käringa å ja hadde fått äte älgkött i flera år.

Valle spottar. Plirar litet på de underfundiga skyttegubbarna. Så börjar han igen.

— Ja-a, ja vart så rädd när älgen stöp, så dä kan ingen tro. När ja fått lugne mej lite geck ja framåt mot tjuren. Allti feck dä väl bli när rå me'n. Titte på'n nämre skulle ja ju i alla fall. Men när ja va bare ett par steg ifrå älgdjuren hoppet ja opp, kan ni tänke. Å de barkte i väj! Å mine rover — —. Mine rover de rök i lufta, sär Valle och ser upp samt slår ut med armarna. Dä va som ett moln mä ävjejol å rover å blast, när älgdjuren rev i väj. Ja-a, ni kan inte tänke er så rovlannet så ut etteråt. Nä-ä. Allri skjuter ja då på nå'n älg mer, sär Valle med övertygelse.

Skyttarna skrattar. Den där lille torpargubben var en lustig figur.

— Ja, de var ju synd om rovorerna, sär slutligen brukspatron. Men annars tycker jag inte älgarna gjort stor skada i höst. Jag har gått över mina åkrar på Mörkkärr, och där har de knappast rört en rova.

Valle står tyst ett tag och funderar.

— Ja, då beror dä nog på att älga vet dä ä brukspatrons rover, kommer det slutligen stillsamt.

Åhörarna skrattar åt den slagfärdige torparen. Och tiden går. Middagsrasten är slut. Kolberg blåser till samling. Snabbt granskar han truppen och konstaterar, att ingen smitit undan. Så bär det i väg igen. Stela och urgna knatar drevfolket bort till nästa utställningsplats. Sen går drevet mot Svedstugan. Åter skallar ropen, men rösterna är inte längre så ivriga. Somliga har blivit skrovliga av ansträngningen. Klappträna klattrar och smäller. Ibland kommer jakthornets ljusa flöjtton farande som en molnfågels höstflyttningsrop. Drevet går. Solstrålarna blir allt snedare. Skott knallar efter en stund borta vid passen. Blir det älg mäntro? Kanske det är Valles tjur som nu stupar — för alltid. Men den gången blev det bara skadskjutning. Ett nytt drev ställs upp trots kvällningen. Tjuren måste uppsökas. Och åter ekar ropen.

— Ho-ho! Po-ho! Å-hej — —!

Luften blir sval och fuktig. Drevfolket är trötta. Att springa en hel dag i oländig skogsmark är det som frestar på. Ljuset avtar. Det blir skumt inne i de tätå dungarna. Men plötsligt brakar det till framför drevkedjan. En älg rusar upp. Klövarna smäller och grenarna knakar som skott.

— Älg i dre-e-ve, låter det åter. Om några ögonblick smäller det. Skottet dånar så det slår lock för öronen. Det är ifrå drevkedjan skottet kom. Kolberg blåser lystringssignal i hornet. Det är han som fällt den skadade tjuren, när denne sökte bryta genom drevet. Som en vidunderlig best ligger den grå tjuren utsträckt. Hornen har sexton taggar. En jätte är han. En skogarnas stolta kung som fallit. Någon undrar också om det är Valles älg!

Och så är dagen slut. En lång, mödosam dag. En stor del av drevfolket har mer än halvmilen hem. Det är en dryg promenad det. Stövlar slamrar mot rötter och sten. En skogsfågel lyfter med dunder och brak. Mörkret blir allt tätare. I öronen ljuder det än av hoandet och klattret och kroppen värker av ansträngningarna. Ändå har dagen varit gynnsam. Torr och fin och solig. Annat är det när det är blött och regnigt. Men drevfolket är ändå trötta. Alla längtar hem till mat och vila.

Och i morgon väntar ännu en drevdag.

LEONARD

Av EMIL HAGSTRÖM

Det var längesedan Leonard ägnat sig åt något slags skrivarbete, och det kostade honom åtskilligt besvär innan han med sina arbetsstela nypor lyckats snickra ihop något som liknade en namnteckning. Men till slut lyckades han i alla fall. Han titlade stolt på brevbäraren, som överlämnade reket. Men brevbäraren var föga imponerad.

— Mornn, sa han endast och förde två fingrar till mösskärmen. Sedan fortsatte han sin morgonrond.

Leonard gluttade litet på kuvertets baksida och nöj i det tjocka, styva papperet. Men på den vägen kunde han inte få någon upplysning om innehållet. Det stod något tryckt i ena hörnet, men det var obekanta bokstäver som formade ett för honom obekant namn. Föröfrigt var Leonard något konfunderad av den ovana situationen. Han kunde inte påminna sig att någon gång tidigare ha erhållit ett rek. Slutligen vände han sig till Josefin, äldsta dottern, som allt sedan moderns död varit i husmors ställe. Josefin var tretton år, men trots sin ungdom, fick hon ofta vara hans rådgivare.

— Josefin, sa han och kliade sig fundersamt i skägget, tror du inte att det är felskickat.

Men Josefin påpekade, att namn och adress var tydligt skrivna och det till på köpet på maskin. Han kunde utan risk öppna kuvertet.

Leonard bröt med någon tvekan de röda sigillerna och tog fram brevkortet med firmatryck upptill och läste. Och då han tragglat sig igenom det skrivna ett par gånger reste han sig och gick in till skomakarn tvärs över farstun.

Skomakarn blev lika förvånad som Leonard. Det var inte alla dagar man fick brev från advokat med upplysning, att man hade ett arv att utkvittera. Det hade nu Leonard fått denna minnesvärda morgon. Hans ende bror, som han inte sett på de sista tjugo åren, hade nämligen lagt sig ned att dö.

— Det måtte vara ett bra nog arv, förmodade skomakarn. Annars hade man nog inte gjort sig besväret skriva och allting.

— Hm, sa Leonard. Skulle det nu verkligen vara slut med skubbet och slitet? Skulle han slippa arbeta vidare med ståltrådstjacket? Man var inget vidare aktad, då man gick i husen och sålde ståltrådsvispar och pannställ. Nu skulle han bli aktad och hedrad, en karl med pengar. Arvtagare var han. Det var ett underligt ord.

— Jag har alltid tänkt, att det skulle bli någe förmer av bror min, sa han slutligen. Han var mer pillimarisk och om sig än en annan. Men att en skulle få ärva honom, hade jag inte tänkt. Synd i alla fall att han gick sta och dog. Synd på en så bra karl.

— Vi ska alla den vägen gå, sa skomakarn och beckade en ny tråd.

— Det må vara ett sant ord, ansåg Leonard. Nå, nu är det i alla fall slut med trådtjackandet och dörrknackandet för min del. Efter vad jag kan förstå. Det känns lite underligt. Och man kan kanske ställa det lite bättre för barna. Större lägenhet och så. Det har förstås varit bra nog trångt ibland. Vi är ju i alla fall åtta personer. Men på grannsämjan har det inte varit någe fel. Tack för det.

— Det är inte svårt samsas med hyggligt folk, som du Leonard. I väntan på sitt arv gick nu Leonard omkring i samhället några dagar och visade det märkvärdiga brevet för vem som ville se det. Och många förundrade sig över hans tur och han förvärvade sig många vänner, vilka bostod honom med råd och dåd samt även en del smärre handlån.

Till allt detta sade föremålet själv endast som så, att han nog var glad åt att få ärva, men inte mot alla arv i världen skulle han velat byta bort glädjen, att än en gång fått råka sin bror i livet.

Och då sa folk, att Leonard var en karl med hjärta i kroppen, så trådnasare och skojare de förut ansett honom vara. Man skulle inte skåda hann efter håren.

Äntligen grydde den stora dag, då Leonard skulle resa för att lyfta arvet. Han följdes till stationen av en del nyförvärvade vänner liksom sin moderlösa barnskara med Josefin och den minsta i spetsen. Och på sladden kom också den välvilligt skinnande skomakaren, som var halt och därför hade svårt att hålla tid. Och vännerna hoppades, att Leonard även skulle komma ihåg dem, då han kom tillbaka som välbeställd arvtagare och penningkarl, ty penningen har nu i alla tider varit något fint och eftersträfvansvärt. Så lyfte stinsen sin flagga, tåget signalerade och folket viftade.

Världen är full av överraskningar, men en sådan överraskning som denne trådarbetare och arvtagare beredde sina vänner hör dock till ovanligheterna.

Några dagar efter hans högtidliga avresa stävade en bogserbåt in mot samhällets kaj. Nå, det var i och för sig inte så märkvärdigt. Men det märkliga var att bogserbåten drog en präm med en muntert rykande skorsten på sin kajuta, och på prämen stod ingen annan än Leonard. En lustig vind lekte i hans skägg

Med viljan som . . .

(Forts. fr. sid. 11.)

dem att inte dyka under för alla plågor, alla besvikelser, alla fador.

Själv blev han en märkt man under de mer än två år han tvingades tillbringa i detta förintelseläger. Han återvände med tbc i kroppen, och det dröjde många månader, innan han hade återvunnit så mycket av sina krafter, att han åter kunde uppta sitt avbrutna politiska arbete; det var vid årsskiftet 1946.

MEN ANDRÉ MARIE HADE FÖRESATT SIG att med okuvligt seg vilja övervinna sviterna av sjukdomen. Aldrig hördes han beklaga sig, aldrig märkte man, att han saknade mod eller förtröstan, hans energi bara ökade för varje dag.

Och hans kamrater och f. d. medarbetare kunde inte undgå att bli imponerade av denna tro, samvetsgrannhet, seghet.

När fransmännen skulle få en ny regering, kallade man på André Marie och erbjöd honom posten som justitieminister. Det var snabbt marscherat, och det fanns olyckskorpar, som kraxade något om, att den sjuke, hårt prövade mannen knappast kunde ha krafter tillräckligt för en så krävande befattning. Men Marie hade beslutat att inte låta sjukdomen eller de många provningarna inverka på arbetet och effektiviteten. Han tänkte på alla

och hans gamla doffelkavaj såg mer än vanligt skamfilad ut i solskenet.

— Att då karln inte haft vett köpa sig ny kavaj, tyckte de som såg hans ankomst. Att han då inte kunnat ansa sig lite. Arvtagare och allting som han är.

Men Leonard hade sina skäl, varför han inte ansat sig. Han hade helt enkelt inte haft råd. Hela brorsarvet hade nämligen inskränkt sig till denna huspråm, plus en mindre kontant summa lagom stor att räcka för hembogseringen. Pråmen hade under en följd av år varit broderns bostad, om inte precis konfortabel så dock hyresbillig. I kajutan fanns ett mindre lager knappnålar, synålar, tråd och annat småttjack, som brodern gjort affärer med, så någon grosshandlare hade han inte varit.

Nå, att få ärva en pråm var bättre än att inte få ärva alls. Och de som lånat Leonard pengar skulle nog få igen sitt, försäkrade han. Det kunde minsann bli en slant över nu, då man bodde på sin egen pråm och slapp undan dryga hyror.

De nyförvärvade vännerna gick emellertid omvägar för att slippa råka Leonard, sedan de upptäckt att han åter var den fattigaste bland de fattiga. Utom de som lånat honom pengar. De höll sig minsann framme.

andra sjuka, lemlästade, krigssårade. Han ville bli ett föredöme för dem alla. Och han blev det.

FÖR KORT TID SEDAN, när den franske premiärministern Schuman inte längre orkade bemästra de ekonomiska och inrikespolitiska svårigheter, som kännetecknar dagens Frankrike, ansåg han sig tvungen lämna in sin regerings avskedsansökan.

Det blev ett livligt diskuterande fram och tillbaka om vem som kunde vara rätte mannen för att styra den franska statskutan ut ur alla bränningar och hotande faror.

Några röstade på Marie.

Marie? Kunde det tänkas? En man, som hade försmäktat i flera år i det fasanfulla tyska koncentrationslägret, en man, som blivit märkt av en farlig, kraftdödande sjukdom . . .

— Ja, men se på den mannen, sade hans förespråkare! Tala med honom, tag del av hans okuvliga vilja, hans energi, hans tro, hans mod, hans levnadsviisdom. Kan vi få någon bättre?

Det blev André Marie, som valdes till Frankrikes nye Premiärminister.

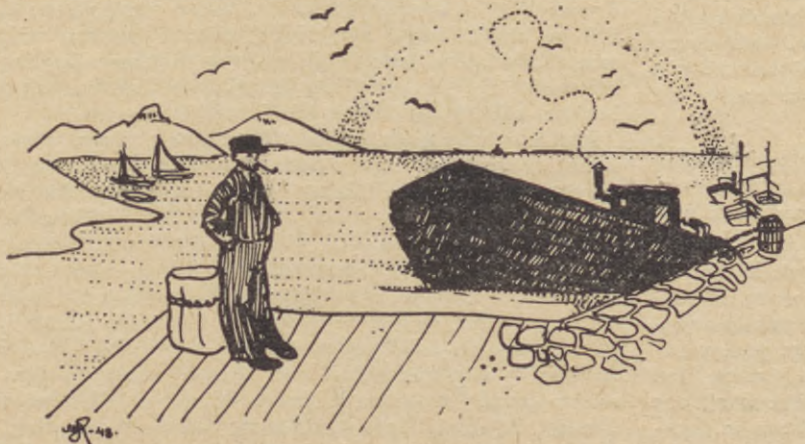
Det var inte så lätt för honom att få en godtagbar ministerlista antagen. Men han gav sig inte. Han arbetade dag och natt, praktiskt taget utan sömn, i tre dygn. Och resultatet blev en ministär, som omfattade de flesta av de olika franska partierna och fler f. d. premiärministrar än någon tidigare regering haft!

Hur det skall gå för ministären Marie, det får framtiden utvisa. Det är inte heller utslagsgivande för att kunna bedöma denne energiske, viljekraftige mans enastående bragd att trotsa sjukdom och motgångar av tusen slag och nå fram till sitt lands allra förnämsta post.

Leonard var dock trots allt lycklig på sin pråm. Men säg mig den lyckobägare som får vara ogrumlad? Många av samhällets stöttepelare ondgjorde sig över pråmen. Den var en skamfläck för samhället, där den låg ruffig och grå och bolmande rök vid kajen. Men till detta hade Leonard alltid ett svar till hands, och det svaret bevisar, att han var något av livsfilosof och långt förmer än sina belackare. Som höll honom för lite vriden.

— Hela livet är att likna vid en pråm, sa han. En gammal, tungbogserad pråm. Somliga tror att deras liv är en lustjakt, men hej vad de bedrar sej. En vacker dag står de på vad de trodde vara lustjaktens skinande däck och vad ser de? Jo, att alltsammans var en synvilla. Vad de trott på och levat för, pengar, samhällsställning, makt och ära, gistnar och grånar och det enda som på sistone återstår är en gammal utrangerad pråm. Tacka vet jag då att leva som jag och mina oskyldiga barn. Vi förhäver oss inte. Vi vet att vi inte har något att förhäva oss över. Det skulle göra somliga gott att veta detta.

Och vattnet som kluckade mot pråmen tycktes instämma i hans tal.

★ ★ SPELDO SAN ★ ★

av Nils-Magnus Folcke

Den här historien handlar om den stränge läraren, som i själva verket inte var så sträng, och en pojke som tyckte om musik. Sedan får läsaren själv med stöd av erfarenheterna från sin egen skoltid kontrollera om det stämmer med de egna erfarenheterna. Är det verkligen så här — och slutar i regel konflikterna så här lyckligt? Vad säger den moderna litteraturens analytiska psykologi om denna idylliska skildring?

Då det var soaréer eller konserter eller operetter i godtemplarhusets lådliknande stora sal brukade Wille stå bakom någon av dörrarna eller kulisserna på estraden. Han stod orörlig och rak som en liten staty. Ibland fick han också sitta nere i "orkestern", ja, det kunde till och med hända att han fick tillåtelse att krypa ihop på någon av de bortersta bänkraderna och således var med i själva salongen som de fullvuxna tanterna och farbröderna som köpt sina biljetter och sutto uppsträckta med program och konfektpåsar i långa rader framför honom.

En mera allvarlig och intresserad åhörrare kunde inte tänkas.

Han satt hela tiden med knäppta händer precis i samma ställning som då han satte sig, han vågade inte ens röra på armarna och applådera som alla de andra, hur besinningslöst överyecklig han än kunde känna sig, och när föreställningen var över smög han hastigt bakvägen in i den lilla bottenlägenheten, där hans mamma vid den tiden i allmänhet satt och sydde eller stoppade strumpor medan hon väntade på sin man.

Willes pappa var nämligen vaktmästare i detta godtemplarhus, vilket användes vid så gott som alla den lilla stadens nöjesevenemang.

— Pojken borde sannerligen få lära sig spela något instrument, till exempel piano, sade herrarna i kapellet och herrskapet Erlandssons alla bekanta, men vaktmästare Erlandsson hade en ganska liten lön och en ganska stor barnskara, och Wille hade bara ett munspel och en ockarina, på vilka besynnerliga instrument det

knappast kan åstadkommas någon riktig musik.

Wille var en liten känslig och tystlåten pojke, och han tyckte inte särskilt om pianon. Han tyckte pianospel lät torrt och okänsligt, vilket kanske berodde på godtemplarlokalsens nyssnämnda musikinstrument, som väl i det närmaste var utarbetat; måhända också på pianisten i kapellet, vilken otvivelaktigt hade något torrt och träaktigt i sin själsliga resonansbotten.

Då gillade han mera både flöjten och cellon. Men allra bäst tyckte han om fiolerna. Fiolspel gick Wille rätt in i själen, det var något alldeles för sig självt, det gick det inte att fuska sig igenom, det avslöjade obarmhärtigt, och då det var violinsolo stod Wille och blev het i kinderna och svettig på ryggen av idel beundran och hänryckning.

Att en gång få stå där med det tunna överkänsliga instrumentet under hakan och ge luft åt något obeskrivligt skönt, som aldrig kunde komma till uttryck på annat sätt, det var nog Wille Erlandssons hemliga och högsta önskan här i livet.

Men han hade ingen fiol och fick ingen heller, ty det fanns ingen i hans närmaste omgivning som hade råd att ge honom någon.

Likafullt kunde han spela lite fiol, för ibland, då föräldrarna hade besök av någon av violinisterna som hade fiollådan med, kunde han få låna instrumentet, och då gick han in i det andra rummet och försökte ta ut någon melodi som han gått och gnolat på i tankarna sedan han hörde den sist. På så sätt hade han lärt sig både Säterjäntans söndag och Ljungby horn

och en del annat, som inte ville släppa honom.

*

Så en dag i slutet av vårterminen hade Wille sin födelsedag. Han fyllde femton år.

Naturligtvis hade han i tysthet gått och hoppats på ett stort och avlångt paket, på den mer än alla andra efterlängtade gåvan, men då modern på morgonen kom med kaffebrickan låg där på den vita brickduken bara tre små paket, som inte med bästa vilja kunde innehålla någon fiol.

Det var en liten slidkniv från pappa och ett dussin näsdukar från mamma och en grårandig kragskyddare från syster Maja, som var ett år äldre än Wille, och så var det en fyrkantig sak från faster Matilda som bodde i samma stad. Wille undrade vad det kunde vara för nån'ting och vecklade upp det med stor försiktighet.

Det var en liten gulbetsad trälåda med en bild i flera färger på locket och en vev på ena sidan. Det var en speldosa. Wille vevade och tryckte på en liten spärrhake, och så spelade den på På Roines strand. Det var små spröda och tveksamma toner som komma ut ur den lilla lådan. Det lät riktigt vackert och vemodigt, tyckte Wille. Fast det inte var någon fiol.

Men Wille gick i första ringen och skulle vara i skolan om en kvart och hade inte tid med sina presenter längre. Han tackade så mycket för vad han fått, knäppte fast slidkniven på ena byxknäppen, stoppade näsdukarna och kragskyddaren i översta byrålådan, tog läxböckerna och speldosan under armen och kullade i väg.

Första timmen var det modersmålslektion. Det var självaste lektor Rabinder. Först var det förhör i dagens läxa, men Wille fick inte någon fråga, och sen blev det högläsning. Den började med Lycksalighetens ö. Wille hade läst det högstämnda skaldestycket förut och tyckte att det var väldigt poetiskt och känslofullt, men lite långtråkigt, så han öppnade försiktigt pulpetlocket och tog fram speldosan.

Han vände och vred på den och tittade lite närmare på bilden på locket, som föreställde en gammal riddarborg på ett högt berg, vilket ju inte alls passade ihop med det musikaliska innehållet i dosan.

Medan han satt där och tittade kom han att fundera på vad en sådan där liten tingest egentligen kunde ha kostat faster Matilda, och så vände han upp och ner på den lilla lådan.

Då hände det! Det knäppte till, och så: Pling, pling, pling, pling —. Spröda och tveksamma, men ohyggligt genomträn-

gande klingade tonerna av slutet på Roines strand ut över klassrummet och Lycksalighetens Ö.

Blixtnabbt försvann speldosan i pulpeten, men det var förgäves och försent. Den spelade milt och känsligt vidare, och i nästa minut stod lektor Rabinder framför Wille Erlandsson.

— Vad i fridens namn är det Erlandsson tar sig till? frågade den gamle lektorn, blek av förtrytelse.

— Den började av sig — alldeles av sig själv, sade Wille och darrade i hela kroppen.

— Narras du till på köpet, sade lektorn. Ta hit — vad det nu är för nån'ting.

Wille tog fram speldosan. Den hade tystnat. Den såg oskyldigare ut än den allra mest oskyldiga lilla trälåda.

— Sitter du och håller på med en speldosa, stora karlen! sade lektor Rabinder.

Wille vågade inte svara. Kunde inte. Han svalde och svalde och stod där med speldosan.

— Kan man tänka sig ett sän't tilltag! sade lektorn och ryckte till sig födelsedagspresenten, som vid denna omilda behandling framtröllade ett sista vemodigt slutackord. Det här blir anmärkning, Erlandsson, och dessutom nedsatt sedebetyg.

*

Då Wille kom hem talade han sanningsenligt om vad som passerat.

— Jag ska gå till Rabinder och säga hur det hänger ihop, sade fadern. Och att du inte kunde hjälpa det.

— Visst kunde jag hjälpa det, pappa, sa' Wille. Jag tog ju upp speldosan mitt under lektion. Är det någon som ska' gå till lektor Rabinder så är det väl jag. Och be om ursäkt.

— Törs du det då? frågade fadern.

— Jag får väl lov, och jag vill det också, för Rabinder är bussig, fast han är sträng, sa' Wille.

Litet senare på eftermiddagen gick han.

Det var inte precis någon lustvandring för Wille Erlandsson. Snarare en via dolorosa. Lektor Rabinder bodde i en villa i utkanten av staden. Wille gick tveksamt in genom grinden och fram till huset. Det lyste i flera fönster. Han kallsvettades och vågade sig inte fram till entrédörren. Tänk om det var främmande. Om han kom och störde alldeles särskilt olägligt.

Han gick runt knuten, sträckte sig på tå och tittade in genom ett av de stora fönstren.

Och där! Inne i ett finst, upplyst rum med mycket tavlor och möbler och en stor, blank flygel i ena hörnet satt lektor Rabinder. Ensamt vid ett bord med böcker och vaser. Och framför honom på bordet stod — speldosan. Han hade tydligen nyss ställt den där. Försynt och sprött och märkvärdigt började "På Roines strand" tränga ut i vårskymningen till Wille Erlandsson. Den gamle lektorn satt med huvudet litet på sned och händerna i knät. Han lyssnade. Nästan andäktigt.

Det låg ett blitt leende över hans eljest så bistra ansikte.

Wille stod en stund och funderade. Det var så oväntat och besynnerligt det där han såg genom fönstret. Det var som en tablå i godtemplarlokalen. Vad var det han hade sagt, lektor Rabinder, i dag på morgonen då olyckan hände. Sitter du och håller på med en speldosa, stora karlen, hade han sagt. Ordagrant så. Och nu —?

Wille fick plötsligt en stor och oemotståndlig sympati för lektor Rabinder. Han hade på något sätt med ens kommit honom så mycket närmare. Den som satt så där för sig själv och hörde på en liten speldosa kunde ju inte vara någon elak och orättvis människa. Han var inte lektor Rabinder, den fruktade gamle modersmållsläraren längre. Han var stora karlen som satt och höll på med en speldosa.

Wille gick upp till entrédörren och ringde på. En tjänsteflicka kom och öppnade.

— Vem får jag anmäla? sa' hon högtidligt.

— Det är en av eleverna i läroverket, svarade Wille. Var snäll och fråga om jag kan få tala med lektorn några minuter.

Efter en stund kom flickan tillbaka och Wille fick stiga in. Dörren till närmaste rum stod öppen. Mitt på golvet i det fina rummet stod lektor Rabinder, men på bordet som han suttit vid stod det inte längre någon speldosa.

— Hur var det? sade lektor Rabinder.

— Jag ville bara be lektorn så mycket om ursäkt för — för det där i morse, sa' Wille.

— Stig på, sade lektor Rabinder.

Wille steg in i rummet.

— Ja, Erlandsson förstår väl att det inte går an att sitta och spela speldosa under lektionerna.

— Ja, lektorn, det förstår jag. Men det var inte alls min mening att den skulle börja spela. Det var sant vad jag sa' i morse, den spelade av sig själv. Jag visste inte ens att den var uppdragen. Jag tog bara upp den och tittade på den.

— Jaså, jaha, sade lektor Rabinder. Det förändrar ju saken. Till en del. Men inte får man sitta och ta upp speldosor under lektionerna i alla fall, det förstår du väl?

— Ja, det förstår jag också, svarade Wille. Och därför har jag kommit för att be om ursäkt. Jag hade fått den i dag på morgonen, för det är min födelsedag i dag, och jag hade knappast hunnit se hur den såg ut.

— Jaså, sade lektorn. Jaså det är Erlandssons födelsedag i dag. Jahaja. Hur mycket är det du fyller?

— Femton år.

— Jaså, femton år. Och så fick du en speldosa. Det var ju en ganska lustig present för en så — en pojke i första ringen.

— Kanske, svarade Wille. Jag hade önskat mig en — någonting helt annat,

men så fick jag väl speldosan —.

— Pojkar i din ålder bruka inte bry sig om — om musik egentligen, sade lektorn.

— Det tycker jag förfärligt mycket om, svarade Wille.

— Såå, sade lektor Rabinder och log. Spelar du själv kanske? Piano?

— Nej, inte piano. Fiol tycker jag är mycket, mycket vackrare. Men jag kan inte det heller. Inte riktigt. Jag har inte . . .

Wille tystnade, visste inte riktigt hur han skulle fortsätta.

— Vad är det du inte har?

— Nå'n fiol.

Lektor Rabinder gick ett varv runt rummet.

— Erlandsson är ju i alla fall bara pojken än, sade han, då han åter stannade framför sin lärjunge. Du hinner väl få en. Du har tiden för dig.

— Ja, kanske, svarade Wille och tänkte på sina fattiga föräldrar och såg ned i golvet.

Den gamle lektorn stod tyst en stund. Han såg på Wille Erlandsson. Så sade han:

— Människor som tycker om musik brukar vara goda människor. Det gläder mig att du — att det var därför du bar dag litet olämpligt åt i dag under min lektion. Jag har själv . . . Ja, man har sina tycken, sina föresatser då man är ung. Ung som du. Och det är som det ska' vara. Fast oftast blir det nog annorlunda. Man ger sig. Jaha. Ja, din födelsedagspresent får du igen i morgon. Men anmärkningen kommer vi nog inte ifrån. Sedebetyget ska' jag tänka på litet närmare. Och jag förlåter dig. Personligen förlåter jag dig. Det var bra att du kom hit.

Lektor Rabinder sträckte fram handen. Wille Erlandsson tog den och bugade sig.

— Tack, lektorn, sa' han.

*

De veckor som voro kvar på terminen gick Wille i en daglig oro för sitt sedebetyg. Han hade inte vågat nämna något därom för sina föräldrar. Ett dylikt underbetyg skulle ta dem hårt, det visste han, och aldrig förr hade något sådant hänt honom. För en pojke som Wille är ett underkännande av detta slag en skam och en skymf som inte så lätt skjuts åt sidan.

Av lektor Rabinder märkte han inte någonting ovilja, något "mothåll", som det hette på skolpojkspråket. Den gamle läraren var sträng och fordrande, men rättvis mot Wille som mot de andra pojarna, och speldosan hade Wille fått tillbaka under första rasten redan dagen efter den olycksaliga katastrofen mitt i Lycksalighetens ö.

En kväll var det någon sorts soaré i godtemplarlokalen, det var både musik och sång och deklamation, och en liten enaktare, och Wille hade fått smygga sig

Konst mot sjukdom

Åtskilliga läsare av Status erinrar sig säkert Eric Lindblads entusiastiska artikel "Konst mot sjukdom" som var införd i årets juninummer.

En organisation som särskilt intresserat sig för konsten som sysselsättningsterapi är den brittiska nationalföreningen mot tuberkulos, the National Association for the Prevention of Tuberculosis. I ett för inte så länge sen utgivet prospekt berättar denna stora organisation något om hur den organiserat "konstterapi" på sanatorierna i England.

Man utlyser tävlingar i teckning och

målning bland sanatoriepatienterna för att väcka intresse för denna form av sysselsättningsterapi. Tävlingsbidragen granskas av experter och den som vill kan få råd och anvisningar av särskilda lärare, muntligen eller per post, för att på bästa sätt utveckla sina anlag. För patienter med utpräglat konstnärlig begåvning finns det särskilda stipendier och utbildningsanslag att söka.

Den engelska nationalföreningen har aldrig lagt an på att få "konstterapi" omfattad av så många patienter som möjligt. Det är de verkligt intresserade man vill nå. Den sysselsättningsterapi som inte

väcker patientens lust och intresse är förfelad och värdelös. Men tack vare den engelske konstnären Adrian Hill, själv lungsjuk, som alltsen 1938 verkat för kostutövning och konstförståelse bland sjuka, bedriver man i dag konstterapi vid inte mindre än 70 engelska sanatorier.

Man bedömer säkert värdet av denna form av sysselsättningsterapi riktigt om man säger att den är ett värdefullt komplement till andra former av sådan terapi. Det finns ju även i vårt tekniska tidevarv åtskilliga människor som är vad man i dagligt tal kallar "opraktiska" och som alltid kommer att stå främmande och kallsinniga inför den manuell inriktade sysselsättningsterapi. För dessa sjuka är "konstterapi" i åtskilliga fall en hjälp och en glädjekälla.

Ett amerikanskt jubileum

Som tidigare berättats i dessa spalter var det i slutet av föregående år som Konung Oscar II:s Jubileumsfond firade 50-årsdagen av sin tillkomst. Det kan i det sammanhanget vara av intresse notera att man i USA under 1948 högtidlighåller ett liknande jubileum. Då är det nämligen 50 år sen det första amerikanska folksanatoriet grundades. Det är beläget i Rutland i Massachusetts.

in i en av de bortersta bänkraderna, där inte alla platserna voro upptagna.

Då det var slut och han tassade i väg bort mot utgången på baksidan av huset stötte han plötsligt ihop med lektor Rabinder.

Wille försökte komma undan utan att bli sedd, ty han visste ju att det inte sågs med blida ögon av rektor och lärare att skolpojarna bevistade de så kallade of-fentliga nöjena, även om de voro lika oskyldiga som tillställningar i läroverkets gamla, inpyrda aula, men lektor Rabinder hade redan upptäckt honom.

— Jaså, Erlandsson är ute så här dags och på sådana här förlustelser, sade han och tog Wille i överarmen, så han måste stanna.

— Pappa är vaktmästare här, svarade Wille med låg röst. Och pappa trodde inte att det gjorde något. Jag har hört på när kapellet repeterat här ett par söndagar, och nu ville jag så gärna höra det när det var färdigt.

— Bara inte skolarbetet blir lidande, sade lektorn mycket allvarligt.

— Nej, det kan jag försäkra lektorn, svarade Wille.

Läraren släppte sitt tag och gick. Han såg inte belåten ut. Inte så länge Wille såg honom.

Nu gick nog sedebetyget, om det inte redan har gått, tänkte Wille och kände hur det stockade sig i halsen av någonting som han inte förmådde bemästra.

Då han kommit i säng låg han och tänkte på avslutningsdagen och sedebetyget och föräldrarna, och han kunde inte

sova av oro och grämlöse. Men så kom han ihåg en kväll då farbror Sjöqvist, som spelade cello i kapellet och var över sextio år, var hemma hos föräldrarna. Han hade talat om musik och om de stora mästarna, och han hade sagt att konsten kräver offer, att konstens väg var strödd med rosor som hade värre taggar än den törnigaste törnrosbusken. Ja, just det hade han sagt. Och då var det nog så, för farbror Sjöqvist hade en gång i tiden haft egna konserter, till och med i utlandet, och han var nog den styvaste av allihop i kapellet, fast han var gammal och ibland satt och pratade för sig själv i pauserna. Men ett nedsatt sedebetyg — det var en förfärlig tagg — ett helt, ogenomträngligt buskage av nyponbuskar —

Till sist kom avslutningsdagen. Och terminsbetygen. Wille torde inte titta i sitt betyg förrän han blev ensam längst bort i ett hörn av korridoren. Han läste långsamt uppifrån och ned. I läroämnena var det bra. Det lägsta var Ba. Och där stod: Uppförande! Tack, gode Gud! Det var A.

Wille rusade förbi alla människor hem till godtemplarhuset. Föräldrarna togo emot honom och läste betyget, och mamma kramade om honom och pappa förklarade att det var hedersamt och duk-tigt gjort. Det var vad jag väntade, sa' vaktmästare Erlandsson.

— Och nu ska du få se något, tillade han. Följ med mig nu och blunda tills jag säger ifrån.

— Inte titta förrän vi säger till, sade mamman och ville också ha ett ord med i glädjen.

Wille blundade hårt, och pappa Erlandsson tog honom i armen och ledde i väg med honom in i det andra rummet och fram till stora bordet.

— Upp med korppluggarna! ropade pappa Erlandsson.

Wille tittade upp. Sen stirrade han en lång stund aldeles mållös på bordet framför sig.

— Nämen pappa då! sa' han till sist.

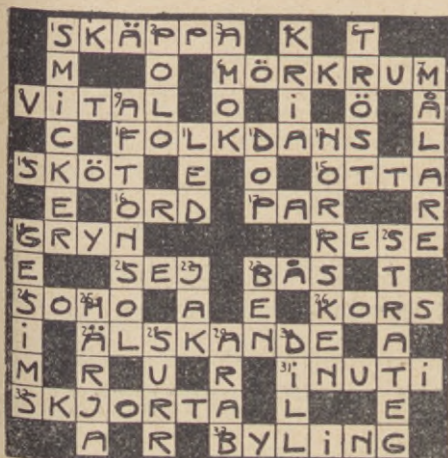
— Läs det här först, så ska' du få se, sade modern och räckte honom ett brev-pappersark, som låg bredvid på bords-hörnet.

Wille tog det och läste:

Till Wilhelm Erlandsson. — efter terminsavslutningen den vår han med heder fyllde femton år från hans gamla modersmåls lärare, som också älskar musik och av hjärtat önskar honom uthållighet och framgång.

Wille Erlandsson stod där och såg på det besynnerliga pappersarket. Han hade tårar i ögonen. Sen lyfte han varsamt upp det fina, blänkande instrumentet ur fiol-lådan, där det låg i en bädd av rosenröd sammet. Han strök över det tunna träet. Strängarna darrade till. Det blev en spröd och tveksam ton som fyllde det enkla rummet. Sedan vände han sig mot för-äldrarna och sade med ett allvar som egentligen var äldre än femton år:

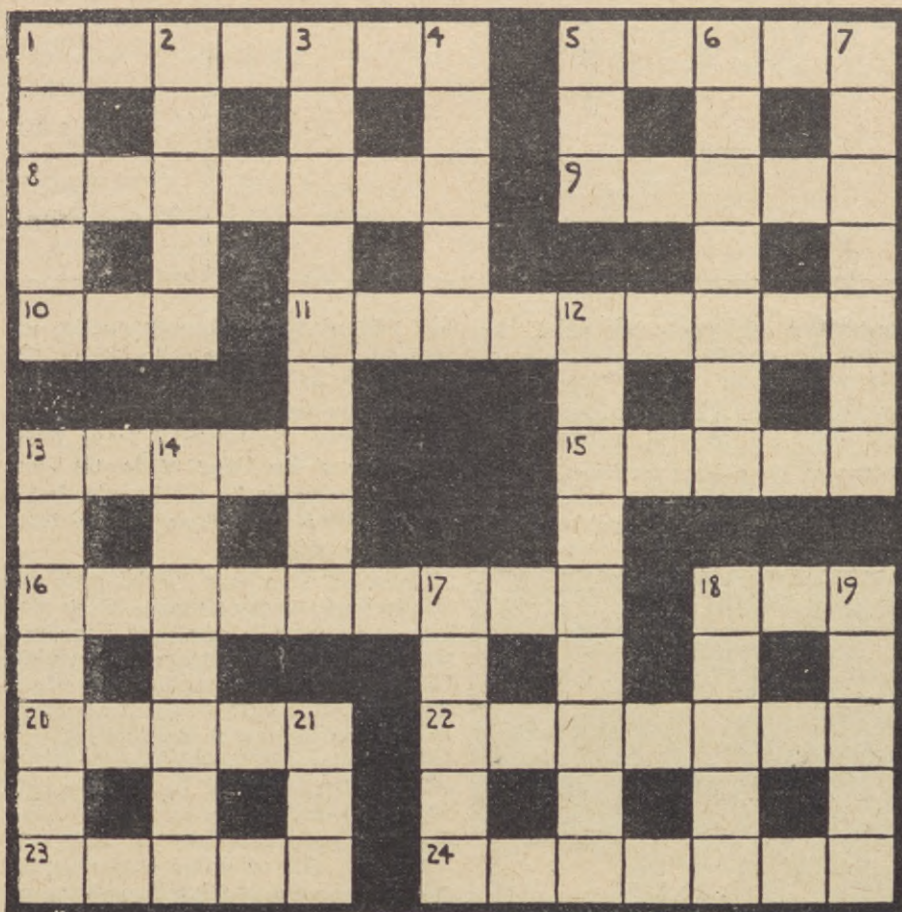
— Vet pappa och mamma vad lektor Rabinder sa' den där kvällen då jag var hos honom? Människor som tycker om musik brukar vara goda människor, sa' han.

Lösning till korsord nr 7. Pristagare: 1:a pris kronor 10:—, Signe Hedman, Årstavägen 81 I, Stockholm 41, 2:a pris kronor 5:—, fru Maj-Britt Stern-Olsson, Söderby Sjukhus, Avd. 9 sal 2, Uttran.

Tävlingsregler. Lösningar till korsord nr 9 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 oktober 1948. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 9". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i novembernumret.

Korsord Nr 9

Schack

SM-tävlingarna i Sundsvall

bjöd på flera överraskningar. Titelförsvaren, Folke Ekström, vann visserligen även denna gång, dock först efter särspel med göteborgaren Ernst Åhman. Den energiskt spelande göteborgaren, som är debutant, kan tryggt sägas vara tävlingens största positiva överraskning, och ett namn att räkna med för framtiden.

En celeber gäst

vid dessa tävlingar var den svenska stormästaren Gideon Ståhlberg, som vid banketten blev föremål för livliga hyllningar för sina storartade insatser utomlands. — I den nu pågående tävlingen i Saltsjöbaden ligger Ståhlberg för närvarande på andra plats efter ungraren Szabo.

VÄGRÄTA ORD.

1. Spara på potatismjölet, använd —! (7)
5. En som vräker sig i indiska rikedomar. (5)
8. Kan studeras på gator och torg. (7)
9. Palmblad. (5)
10. Barnföreläsningens klassiska försökkanin. (3)
11. *Nygifta frun*: — Varför har du inte berättat för mig om dina kärlekshistorier?
Mannen: — Det hade jag tänkt vänta med tills de långa vinterkvällarna kommer. (9)
13. En puss full av ävja. (5)
15. Per Albins barndomstid och gör kriget som bäst. (5)
16. "...från ett stapplande kid vecklas ut till en lymmel, som frimärken samlar, med slangbåge skjuter, ur äppelträdramlar." (9) (*Knut Stangenberg*.)
18. Är katten på natten. (3)
20. Dantes Inferno liknas vid en —. (5)
22. Hänger ofta i en tråd och bär knäet högre än magen. (7)

23. Gäller för elva. (5)

24. Sprider en stark kryddlukkt vid väggkanten. (7)

LODRÄTA ORD.

1. Äkta makar. (5)
2. Blomster och sångledare. (5)
3. När katten är borta... (9)
4. Minnet av en avklippt förbindelse. (5)
5. Har skotten en fin, spetsen likaså. (3)
6. Ju mer den fylles, desto lättare blir den. (7)
7. Passeras på skärgårdstur. (7)
12. Utvidgning. (9)
13. Feminin mastiff. (7)
14. Ett av de två hjälpmedel som alltsedan Platons tid anses tillåtna vid strängt geometriska konstruktioner. (7)
17. En dag när det lackar mot jul. (5)
18. "Människan är det enda djur som kan —. Och har skäl att göra det." (5)
(*Mark Twain*)
19. Ordensriddares ö. (5)
21. God för 100.000. (3)

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64 Väduren 21 Tel. 313 64

ESKILSTUNA

KUNGS

LIVSMEDEL OCH SKEPPSHANDEL

Inneh. LEMON o. STEDING

Kungsgatan 8 - LULEÅ - Tel. 4324, bostad 2510

Kött-, fläsk- och charkuterivaror
Sprit, Tobak, Cigaretter, Proviant
Däcks- och maskinförnödenheter

Vår strävan: BÄSTA MÖJLIGA KUNDSERVICE

Sanatorium ombygges till arbetsinstitut för partiellt arbetsföra i Gävleborgs län

Ett arbetstränings- och arbetsprövningsinstitut för Gävleborgs län föreslås i en motion som hr Valfred Stenman, Sandviken, m. fl. inlämnat till landstinget. Motionärerna föreslår att en kommitté

bör tillsättas för en förutsättningslös utredning och att eventuella förslag tillställas 1949 års landsting. Kommittén bör även undersöka möjligheterna av ett samgående med Gävle stad i denna fråga. 10.000 kronor föreslås att ställas till kommitténs förfogande för arbetsvårdande åtgärder 1949 för partiellt arbetsföra inom landstingsområdet.

Motionärerna erinrar inledningsvis om statliga åtgärder som vidtagits för att placera in de partiellt arbetsföra i produktionen. Även från kommunalt och enskilt håll har goda initiativ tagits. Sedan någon tid finns vid de olika länsarbetsnämnderna en särskild avdelning, benämnd arbetsberedning som har till uppgift att bistå partiellt arbetsföra. En sådan avdelning står många gånger inför ytterst svårösta problem, ekonomiska och andra som ibland, till följd av otillräckliga resurser, måste te sig oöverstigliga. Erfarenheterna från denna verksamhet ger vid handen att man med betydligt större utsikter till framgång skulle kunna inpassa de arbetsföra i produktionen, därest man kunde bereda dem tillfälle till arbetsträning och -prövning. Betydelsen av att särskilt långvarigt sjuka beredas tillfälle till detta, innan de släppas ut på den öppna arbetsmarknaden, har särskilt understrukits av representanter för de partiellt arbetsförens egna organisationer.

BETALD ANNONSPLATS

Socialstyrelsen ger anvisningar om de lungsjukas eftervård

Socialstyrelsen har i tryckta råd och anvisningar (nr 51 juni 1948), som bl. a. utgår till länsstyrelser, landsting, provinsialläkare, fattigvårdsstyrelser m. fl., uppmanat vederbörande organ att ägna särskild omsorg åt de lungsjukas eftervård, kosthållning, bostäder, sysselsättning m. m. Socialstyrelsens anvisningar kommer att ägnas utförliga kommentarer i ett kommande nummer av Status.

Gunnar Larssons Cykelverkstad

S. Kopparslagaregatan 37

Telefon 825 G Ä V L E Telefon 825

Gammal fackman gör i ordning "hojen" grundligt och billigt. - Ramreparationer, Svetsningar, Lackeringar. Nya och begagnade cyklar säljas.

BERGSHUD

Begär därför
»BERGSHUD»
nästa gång
Ni halvsular
skorna!

Tillverkas av:

AB. WILH. GRÖNVALLS LÅDVERKABRIK
XINGELHOLM

STOCKHOLM
med omgivningar

A.-B. MATTOR & GARDINER
STOCKHOLM
Folkungagatan 59   Telefon 41 37 60
Sängar, Sängkläder, Korkmattor, Mjuka
Mattor, Gardiner, Barnvagnar,
Ottomaner.

Reinholds goda bröd

Birkagatan 28, Sveavägen 45
Götgatan 96, Nytorggsgatan 38
Saltsjöbanan, Slussen

Svenskt Papper
Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för
tryckerier.

Specialitet

**Tryckpapper för böcker och
tidskrifter - Broschyromslag**

Vackra **ENRUMSMÖBLER** i ek och björk
Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängklä-
der, Gardiner, Armatur m. m.

CONRAD ÄHLBERG
7 Bryggaregatan   Telefon 23 04 75
BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkasse

ÖSTRA SVERIGES

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. Koksgritor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

BODEN

VÄLKOMMEN TILL

Konditori CECIL

KUNGSGATAN 23   BODEN

BODEN

I 19:ns DAMFRISERING

(Inneh. Inga-Mari Hemling)

Rekommenderas

Tel. 1769   BODEN   Tel. 1769

Britta Nilssons

FINBAGERI & CAFÉ

Kungsgatan 10, BODEN. Telefon 2598
Rymliga och trevliga lokaler

Beställn. emottagas

Begravningar arrangeras

Allt för fisket

Kastspön, Rullar, Drag

Pimplar, Metspön, Revlar

AB Wallsténs Järnhandel

Boden

Tel. 1890, växel

TANDLÄKARE WÄNNSTRÖM

Drottninggatan 4 - Telefon 1019

BODEN

BRÖDERNA HEDMAN

(BODENS AUTOSERVICE)

Brännagatan 23.

Tel. 25 25

**Snabbt och välgjort arbete till kundernas
belåtenhet.**

BETALD ANNONSPLATS

BORÅS och SÖDRA

ÄLVSBOGERS LÄN

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

**Möbelyger, Duchatelltäcken, Gar-
diner och Draperivaror i såväl
bomull som konstsilke**

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

J. A. JOHANSSONS EFTR.

Clas W. Andersson

Glasmästeri, Glassliperi & Inramn.-affär
Tel. 104 92 Lilla Brogat. 4 Tel. 104 92
BORÅS

Hjelms Bil AB.

Andrées Begravningsbyrå Eftr.

NILS HULTCRANTZ

Södra Kyrkogat. 52, B o r å s. Tel. 141 28
Humana priser.

Ombesörjer alla Begravningar och Eld-
begängelser med omsorg och pietet.

A.B. Kamgarn

BORÅS

Vid elektriska installationer
ring 122 47, 132 47

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATAN 38

A f f ä r: LILLA BROGATAN 30

BETALD ANNONSPLATS

FALKÖPING

Bröderna Wahl A.-B.

FALKÖPING

Tel. 148 o. 1148 — Tel. 148 o. 1148

Disponenten 902

JÖNKÖPING

med omnejd

Byggtjänst i Jönköpings A.-B.

Tel. 63 95 96 — 96 63 09

Specialfirma för byggnadsmaterial.

Efterfråga varumärket

DJEDDI

vid köp av korsetter
och underkläder

AB DJEDDI - Jönköping

BETALD ANNONSPLATS

KIRUNA

Alltid färska **BAKVERK**
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
 (PAUL LAVÉN)
 — Tel. 109 —
TÄRTOR — EFTERRÄTTER

LULEÅ**GARNAFFÄREN HÄRVAN**

Storgat. 43 Luleå - Tel. 37 70

Stor sortering av dam- o. barnkläder i
 trikå. Strumpor, garner m. m.

Kvalitetsvaror till billigaste priser!

ALGOT AXELSSON

Snickeri- och Byggnadsarbeten
 av alla slag utföras väl och billigt

Telefoner:
 Verkstaden 2879, Bostaden 2779
 Skeppsbrogatan 50

LULEÅ KEMISKA TVÄTT

Smedjegatan 24 Telefon 1466

LULEÅ

KEMISK TVÄTT — ÄNGPRESSNING
 Ring Ni, så hämta vi!

Bröderna Hedlund

TILLVERKARE AV:

VIBRO-BLOCK

Tel. 501 11 LULEÅ Box 20 18

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

Borrförman **H. BJURSTEN**
 Box 524 - Luleå - Tel. 3191

HENRYS

Tel. 1435, 4735 - Luleå

Allt i Livs

LULEÅ VARV & VERKSTÄDER

Telefoner: 21 91, 18 09 och 23 73

Alla slag av reparationer. Av fartygsinspektionen godkänd elektrisk svetsning. Fartygsslipar och plåtslageri. Gjutgods av järn, metall, koppar och aluminium. Spec.: Värmepannor för ved, kol och koks, även med överhettare för varmvattenberedare. Snökärlar för hand-, häst- och bildrift. — **Precisionsarbete** garanteras. — **Infordra offert.**

MALMÖ**Allt i päls**

hos

Körsnär FELDT

Telefon 124 84

Davidshallsgatan 15, Malmö

Hörnet av Kärleksgatan

NORRKÖPING**12,000 hushåll**

samarbetade under
 1946 i Konsumenterna för att
 hålla hushållskostnaderna nere.

GUMMICENTRALEN

Stockholmsvägen 22—26
 Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30
 Uiför alla slags reparationer.
 Försäljning av nya ringar.

Trävaru AB BRÖD. SVENSSON

Östra Järnvägsstationen.

Tel. 202 82 och 205 04. NORRKÖPING.
 Hyvlade och ohyvlade trävaror samt
 alla slags list, wallboard, plywood & ved.

Aktiebolaget Trycksaker

BOK- & ACCIDENSTRYCKERI

Repslagaregatan 25

Telefon 209 52 Postgirokonton 13 05 52

SUNDSVALL

med omnejd

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsäckers Travbana Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1948. Totalisator.

631 88 Pressrummet 630 61

Tel.: Kontoret 4270. — Banmäst. 5330.

Järnkonstruktioner och Smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad

Telefoner 4757, 4767 — SUNDSVALL

BETALD ANNONSPLOTS

UMEÅ med omnejd

Sofie Stenmans Eftr.
MÖSS- HATT- MODE- & PÄLS-
VARUAFFÄR

REKOMMENDERAS!
 Storg. 44 — UMEÅ — Tel. 360

DOKTOR BJÖRN MORAEUS

Storgatan 87 - UMEÅ

L u n g s j u k d o m a r

Mottagning efter överenskommelse per
 telefon Umeå 28 60.

HERMANSSONS MÖBELAFFÄR

MÖBLER, MATTOR, GARDINER

Telefon 183 — Storgatan 36

UPPSALA**KUNGSÄNGENS**

KEMISKA TVÄTT

Kungsängsgatan 23

Tel. 382 52

REKOMMENDERAS

Prenumerera på och annonsera i

Upsala Nya Tidning

Totalupplaga över 34,000 ex.

A.-B. RÖRKOMPANIET

E. B. Widén

Vaksalagatan 27 — UPPSALA

Tel. 307 86, 347 86.

Fil.: Kyrkogat. 4, Norrtälje. Telefon 11 79.

Värme, Ventilations- och Sanitetsanläggningar samt Reparationer.

VÄSTERÅS**ERIKSSONS EFTR.**

Frukt & Grönsaker

Rekommenderas

Stora Torget 3

Tel. 355 12 Västerås Tel. 355 12

ÖREBRO

TURMAN

I TÄTEN

HERRKLÄDER

GOSSKLÄDER

EKIPERING

tel. 240 20 Storgatan 24 tel. 240 20

Örebro

Hushållsskolan MARGARETA

ÖREBRO

Klostergatan 11 — Tel. 118 70, 117 50

1:a kl. Matsalar

Festvåning och Matvaruaffär

Elever mottagas

MIKROSKOP

och

optiska instrument

ZEISS SVENSKA A. B.

Kungsg. 33¹ STOCKHOLM Tel. 230965

Allmogevävnader

Sven Andersson

Tel. 109 67   B O R A S   Tel. 190 37

Standard Hotell

Köpmangatan 30
LULEÅ

CENTRALT - MODERNT - BEKVÄMT

Restaurant med fullst. rättigheter

Tel. 3420 el. namnanrop "Standard Hotell"

AB Figeholms Bruk

Figeholm

Tillverka:

PRESSPAN för elektriskt ändamål av högsta kvalitet och med största genomslagshållfasthet

Textilpresspan — Bokbinderipresspan

Jacquardkort — Registerkartong

AKTIEBOLAGET NYFORS JÄRNVAROR

Nyforsgatan 9, Eskilstuna

Tel. 319 31, 344 95

★

Välsorterad Järnhandel

Lastbilscentralen

Smedjegatan 30, Luleå

Ombesörja: Lastbilstransporter av alla slag, Levererar Gjutgrus, Mursand, Gårdsgrus. Allt till bestämda priser. — Infordra offert.

Telefoner 3520, 4255

Föreståndarens bostad 3205

GAVLEVERKENS

Gasspisar — Vedspisar — Vattenvärmare
I modernaste konstruktion och arkitektur
Tackjärnsgjuteri — modellverkstad
Mek. verkstad — emaljverk

GAVLEVERKEN AB

Tel. 3643

GAVLE

Tel. 3643

BRÖDERNA OLSSONS

BILVERKSTAD

MOKORSET

Tel. Myssje 46, anknytn. bostaden

Fullständig bilservice

Texaco bensin och oljor

Seborin

Hardy Alandh-
kompressen

Hardy Alandh-
skönhetsserie

representera tre förnåma pro-
dukter i vår stora kollektion
av kvalitetspreparat för den
moderna skönhetsvården . . . .

AB K. ANDERSSONS TEKN. FABR.

Verkst. dir. HARDY ALANDH

CENTRALBADET - STOCKHOLM - TEL. 23 39 65 (växel)

Utställning och nederlag för Göteborg med omnejd: Geijersgatan 7, tel. 16 87 35